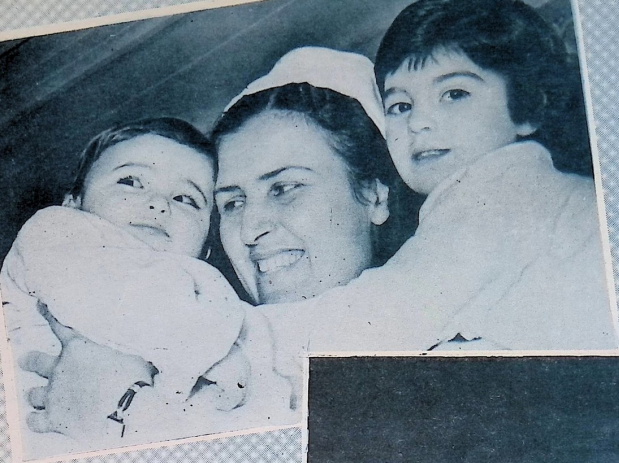

140
1959/3

პიონერი
1959

მთარ ხალხმზარძე

საბავშვო ბაღი

გზისპირ საბავშვო ბაღია,
ნაკადულს მოშვავს გზისპირი—
ისე წმინდა და ლაღია
ბაღის ბავშვების სიცილი.

დანავარდობენ, დახტიან,
მხარში უდგანან ერთმანეთს;
ჩიორები კი მალლიდან
ნამიან ფრთებს აბერტყავენ.

გაზონებს შორის მომღვლები
თავს დასტრიალებს ყმაწვილებს,
წამი რა არის, ფხიზელ თვალს
წამითაც არ მოაცილებს,—

რათა არავინ დაშვდეს,
რათა არავინ გაცოვდეს;
თეთრ ხალათებში ბავშვები
თოლიებს მგვანან ფრთაქვილებს.

როცა გარემოს დაბინდავს
ნამავალი მზის სიშორე,
მოვლენ და მოვლენ დედები,
მკერდზე იკრავენ პირმშობებს.

გზისპირ საბავშვო ბაღია,
ბაღში სიამე უღევი;
თითქოს და ხმებს ისინჯავენ
პატარა ნაკადულები.

პ ი თ ნ ე რ ი

საქართველოს აღკვეთის
 ცენტრალური კომიტეტის
 და ვ. ი. ლენინის
 სახელმძღვანელოს
 პირობითა ორგანიზაციის
 რეკომენდაციით საბჭოს
 უწყველთვიური საბავშვო
 ჟურნალი

6

ივნისი
 1959

გამომცემის წელი
 XXXIII

რედაქტორი რევაზ მარჯანიანი
 სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე,
 რ. ელანიძე, მ. ლებანიძე (პრეზ. მდივანი),
 მარიამიანი, რ. ქორჭია, ვ. ფიცხიშვილი
 (სამხატვრო რედაქტორი).

ს ა ბ ლ ი ტ ა ვ ა მ ი

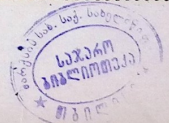
შ ი ნ ა ა რ ს ი

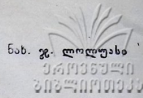
ა. შალამბერიძე—საბავშვო ბალი (ლექსი) ვარე- კანის . . .	23
ბ. ფორდუა—გულის შუქი (ლოკუმენტური მოთხ- რობა. ვაგრაქლება) . . .	2
ბ. შამფრიაანი—დიდი მწერალი-რევოლუციონერი (წერილი) . . .	9
ბიონერული კლუბი . . .	10
ვ. გვეტაძე—ზღვაზე, სოფლად, ფიქვნარებში (ლექსი) . . .	13
ა. ზომერციკი—სასკოლო ვენახი (ნარკვევი) . . .	14
ა. ბუშინი—ლექსები (თარგმნა მ. ლებანიძემ) ალფონსო კატა—მასწავლებელი (მოთხრობა. თარ- გმნა ნინო სამუქაშვილმა) . . .	17
დ. ობოლაძე—შხარაზე (წერილი) . . .	22
გ. ლებანიძე—წამალა (ზღაპარი) . . .	24
გ. გიგაური—თონა (ლექსი) . . .	26
ქ. ფირალიშვილი—განთიადი (ლექსი) . . .	26
შ. ძიძიგური—დამწერლობის წარმოშობა (წერილი. დასასრული) . . .	27
წიგნების სამყაროში . . .	28
საინტერესო თემაზე . . .	29
რატომ ვამბობთ ასე . . .	29
ვ. სიღამონიძე—გამოჩენილ ადამიანებზე (წერილი) იცი თუ არა შენ? . . .	30
მოკლე დ ყველაფერზე . . .	31
თავისუფალ დროს . . .	32

ვარეკანის პირველ გვერდზე „პიონერული
 ზაფხული“, ნახატი გ. ფიცხიშვილისა; ვარეკანის მესამე
 გვერდზე იუმორი; ვარეკანის მეოთხე გვერდზე—„ძირს
 კოლონიალიზმი“ პლაკატი დ. შენგელაიას.

ეურნალი დასურათებულია. მხატვრების: ვ. ლო-
 ლუას, ნ. შალიკაშვილის და გ. თოთბაძის მიერ.

გულის ხეივანი*

(დოკუმენტური მოთხრობა)

ნაწილი მეორე

1.

პოსტილებიდან, რეზერვებიდან, სასწავლებლებიდან ფრონტისაკენ მიმავალი გზა საუკუნოდ ამეგობრებს ადამიანებს. და სამხიმოც ეს არის, როცა ისინი კვლავ შორდებიან. გულის ყოველ კუნძულად გაცივებით ერთმანეთს, და უკვე ერთად აღარა ხართ. და გგონია, რომ ნაწილი შენი გულისა მან გაიყოლია, მისი კი — შენ გამოგყვა.

წინა ხაზზე მოხვედრამდე განმანაწილებელი პუნქტები, სამხედრო ნაწილები და მათი შტაბები, მერე ქვეგანაყოფები ისრუტავენ ემოციურებს სამსახად, ორ-ორად, ზოგჯერ თითო-თითოდ. ერთი შეხედვით ყველაფერი ანაბრად „თითოდ შესრუტული“ მეომარი. იგი ახალ გარემოცვაში, უცნობთ შორის ჰგავს ეულ ბუქს უღაბნიში. ასე „თითოდ შესრუტული“, არტილერიის მხედრავთა ჯგუფში იყო ოთარი.

მაგრამ ფრონტი დიდი ცხოვრების მიმართ იგივეა, რაც რუკა ქვეყნის მიმართ — შეუკუმშული სივრცეშიც. მანძილშიც, დროშიც, ხოლო სივრცეზე და სივრცის შორის ზოგჯერ იგივე მანძილია, რაც წამყვანსა და წამყვანს შუა თვალის დახამამებისას. ასეთ ვითარებაში სკოლის გრძელი პერიოდი როდია საპირო, რომ ჯერ გაიქცო და მერე დაიმეგობრო თანაკლასელი. აქ წამიც საკმარისია, გული გულთან შეეერთო.

ასე შეუერთეს გული გულს ოთარი და მიმანმა პეტროვმა, არტილერიის მხედრავთა ჯგუფის მეთაური.

იგი თითქოს აქ, სროლის ამ კაფაფონიაში, ამ ცეცხლში იყო დადაბებული და გაზრდილი, თითქოს ეს მისი სახლი იყო, ხოლო „აგი ძაღლები“ — ტყეები და ნაღბები, თავზე რომ გადაზოლდნენ, — მისთან გაშინაურებული იყვნენ და არას ერჩოდნენ. და რაკი მის „სახლკარში“ მოხუცდარი, ეს „ძაღლები“ შეიქმნა მალე გაიგონიანურდებიან და არას დაგიშვებენ...

— საიდან მოხვედი, ყმაწვილო, შენ აქ? — ჰკითხა პეტროვმა, როცა უფროსმა მატროსმა ეგროვმა, გოგოსავით დაბაზმა, კორთელიანმა, პირტიტევილმა, ცეცხლში გამოვლილმა და სირბილისაგან დაქანცულმა, წარუდგინა ოთარი სიტყვებით:

— მხედრავი, იაბლონკის მურწუნობიდან! ეს მშვიდობიანი სიტყვა „მურწუნობა“ გამოხატავდა შემდეგ: ღუნის სამხედრო ფლოტილის სამხედრო თანხლებს დამრტყელი სადესანტო რაზმი! იაბლონკი, პოდპოლკოვნიკი, ამ რაზმის მეთაური იყო.

— ფოთის სამხედრო-საზღვაო სასწავლებლიდან, ამხანაგო უმცროსო ლეიტ...

— არ გინდა ასე! მე პეტროვი გქვია; ვასია. დაწიქე! ეს მანძაღლები ახალ ხილს ეტანებიან!..

ოთარი უსიტყვოდ დაემხო პირტყვე. მარჯვენე ტყვიამტრქევის მოკლე ჯერმა ჩაიფულია.

— შენა... — განაგრძობდა გაწყვეტილ საუბარს პეტროვი, — შენი სახელი?

— ოთარი.

— ატარი. — ჩაეკითხა პეტროვი.

— რატომ ატარი. ო-თარი!

— ეკ, არა ძმობილო, სანამ ამ სახელს დავისწავლიდე, დაეცხებე ლონისა... რაღებისა ხარ?

— მეჩვიდმეტეში, ამხანაგო უმცროსო...

— ა, კიდევ!

— მეჩვიდმეტეში, ამხანაგო ვასია!

— აბა, მე შენი ტოლი ძმა მყავს ტამბოვში, ლონია ჰქვია; თუმცა იგი მთლად ცეცხლისფერია, წენ წავი ხარ. ლონისა, მაგალითად, რამე კი ვერ გაგზავნი კაცი დაზვერვაზე — ქული რომ გადასძებრეს, თმა გაამხელს.

ოთარს მივლი გულისყური გაღმა, მტრის მმარისაკენ ჰქონდა მიპყრობილი. ძალიან უნდოდა ენახა იმ მზარს კაცი, მაგრამ სულდგმული არაფერი მოძრაობდა.

აუღიენცია დამთავრდა. იწყებოდა საქმე. შუალამე რომ გადავიდოდა, სამნი — პეტროვი მარჯვენა ფლანგში, მარცხნივ, ასიოდ ნაბიჯზე ოთარი და ამდენივე მანძილის დაშორებით ეგროვი უნდა გახსოვბულიყვნენ წინ, საწყისი პუნქტიდან ერთ კილომეტრზე, ჩასანგრებულები ბუქნარის პირას, ღამე ეთვალთვალეზინათ მტრის მოძრაობისთვის, ხოლო გაათენებისას რუკაზე შეეტანათ მტრის საცეცხლე წერტები და დამრწუნებულები უკან.

...ოთარს ჩასანგრება არ დასკირებია — მოხერხებულად მოეწყო ნაყუმბარებში, წინ მიწყარილი მიიშვალა და მიუწყო.

ვერ იქნა და ვერ შეეგუა ოთარი იმ აზრს, რომ, როცა ხმანაღლა მოლაპარაკე რადიორეპორტორიდან ესმოდა გერმანული სიტყვები, ეს მტრის მზრიდან კი არ იყო, არამედ ჩვენების მზრიდან, ხოლო არსულს

* გაგრძელება. იხ. „პიონერი“ № 5.

თუ გავიგონებდა, ეს უსაულოდ გერმანელების წინა ხაზიდან იყო გადმოცემა.

ეს კი იყო: როცა გერმანულად გადასცემდნენ ჩვენები, მტრის მხრიდან საძაგლად უშენდნენ ქვემეხებს და ნაღმსატყორცნებს, თუ რუსულად—მაშინ ჩვენები ასტებდნენ კაკაფონიას.

რუსულად ასეთი სიტყვები გაიგონა: „რუსებო, დაპყარეთ იარაღი, გადმოიღეთ ჩვენსკენ!“

ეს ოთარის შემდეგნაირად გაეგებოდა: აი ასეთ უკუნეთ ლაშქრო, ვთქვით, მიდიხარ სასაფლაოს შორიხალო, და უკლებ მოგესმა: „შე გეძახი მკვდარი, სასაფლაოდან, ჩამოდი ჩემს საფლავში, და ჩაწევი ჩემთან!“ ეს ობრები დნესტრამდე მიგვირტყავს და ახლა გვეპატეხებიან? მოვალე! მოვალე!

მაგრამ იმ გერმანულთი, რაც დიდუბის სკოლაში უსწავლია და შემდეგ კითხვით გაულტრებები, რაკი ბერლინში შესვლა გადაწყვეტილი ჰქონდა, მოისმინა ასეთი საოცარი რამ:

პირველ დაუთითებელ წინადადებას მოჰყვა ერთადერთი ასეთი ქურვი გადმით. ლავა მსლაგრო ჩაქურჭრო ნაყუმბარეგში, ორმოს ფსკერიდან აიტაცა თითქოს ოთარი და კვლავ დაავლო.

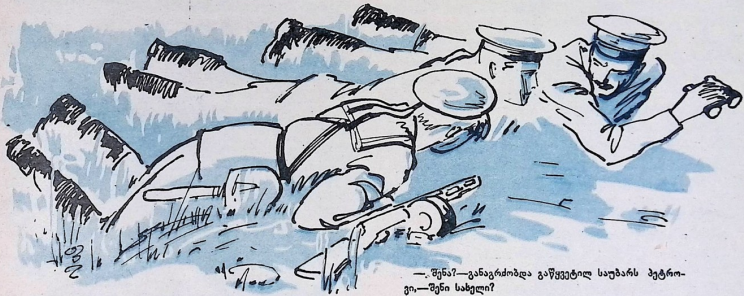
ბამლერის ხმა მიყლი. ჩამიჩუმე აღარ ისმოდა. ახლა სულ სხვა მხრიდან გაისმა იმავე ბამლერის ბარიტონი:

— გენერლები...

„შექ!“—წამოვიდა კვლავ ქურვი და საზარელი ზათქით დაასკდა მიწას, ახლა უკვე ოთარისგან მოშორებით, მაგრამ ნაშხარეგებმა მაინც ტროარლებით გადაუფუილეს თავზე.

„მისწვლია, ნაყუმბარეგში ყუმბარა არ ჩაეთრდება,—მოიდა ოთარმა იმედი,—ხარჯი ლითონი... ათქვეინონ მაინც ამ ვილაჲ ბამლერს“.

თავიდან ვადამპტალი უწინაფრო ქუდი ხელების ფეაურით მოწახა, ბარძაყზე დაიბერტყა, დაიხარა, წამოიწია, ნაყარი მიწა ზურგიდან გადაიბერტყა.

— შენა?—განაჯრობდა გაწვევით საუბარს ჰეტროგი.—შენი სახელი?

— აბტუნგ, აბტუნგ!—ყურადღება! ყურადღება! მტრის მხრიდან ატეხილმა სროლამ შთანთქა ეს სიტყვები. მაგრამ უცნაური ხმა შეუპოვრად განაჯრობდა:

— დიდიშე სოლდატენ, ოფიცირენ უნდ გენერალიენ! შპრიტ ოიერგ ბეჯატერ ბამლერ! *)

თითქოს მთლად ზურგს უკან მოესმა ეს სიტყვები ოთარს!

მოგისენიათ ოთარში ჰრიკინას გულსგამაწყვრილებული ხმა? დაუბაკუნებ ფუნს იატაკზე გაბრაზებული, მიჩუმდება ჰრიკინა. შერე კვლავ: ჰრრრ-იჰ-ჰრიიიჰ!

რატომ სიტყვით არ გამოიხატება ჰურვის ფივილის მოახლოება, მიწაზე დაცემა და ვასკლიმა? ნოტებზე არ გადაიხანება ნეტავ იგი? იმ უცნაური „დიქტორის“

— გებოლიეი,—განაჯრობდა იგივე ბამლერი ახლა ოთარის მარცხენა მხრიდან. მოგებრლიათ, ეტყობა ამ უცნაური დიქტორის დენვა გადმიდან, სროლა მეტი აღარ გამოეგებულა,—გენერლები...

და შერე გავიგნებულ ოთარს კანტიკუნტად ესმოდა ის, რაც მალე საქვეყნოდ ცნობილი შეიქნა:

— გენერლები: ფელკერსი, ჰოლიტცერი, მიულერი, ფონ ლიურტოვი, ტრაუტი, ბამლერი, კლიამტი, ფონ შტაინკლერი, კონრაიდი, ტროვიცი, ენგელი, მიხაელისი, მიულერ-მიულოვი, გირი, გოტფრიდი ფონ ერლმანდსლოვი, შმიდტი,—დაკავშირებულნი მრავალი წლის სამსახურით, და ორი დიდი ომის მონაწილენი, მოგმართავთ თქვენ, გერმანელი ხალხისათვის სახელისწფრო ეამს. ჩვენმა უკანასკნელმა ბრძოლებმა, და განსაკუთრებით, არმიების ცენტრალური ჯგუფის დამარცხებამ, რაც საბოლოოდ წინასწარ განსაზღვრავს ომის შე-

*) გერმანული ჯარისკაცობა, ოფიცრება და გენერლებიო ლაპარაკობს თქვენი ნაცნობი ბამლერი!

ფრთხილად, დაკვირვებით შეჰქვს რუკაზე მტრის შენიღბული საცეცხლე წერტები.

დღეს, საესებით დავგარწმუნეს შემდგომი ბრძოლის უმეცობაში და ამიტ გვაფუძრებინეს გამოვიდით ამ მოწოდებით:

...მოიგონეთ რუსების 1944 წლის ზაფხულის შემოტევა არმიების ცენტრალური ჯგუფის წინააღმდეგ, რამაც გამოიწვია 30 დღეიზის, ესე იგი არმიების თითქმის მთელი ჯგუფის მოსპობა. ამ უთანასწორო ბრძოლებში რუსების მიერ ტყვედ იქნა წაყვანილი 21 გენერალი, მათ შორის ჩვენც, ათზე მეტი გენერალი დაიღუპა.

ყველა გენერალი და ოფიცერი, რომლებსაც შეგნებულნი აქვთ თავიანთი პასუხისმგებლობა, დღეს ალტერნატივის წინაშე: ან ელოდოს, სანამ პიტლერი დაღუპავდეს თავითონ მათ და გერმანიის არმიას და თან გაიყოლიებდეს საფლავში მთელ გერმანულ ხალხს.

ან ძალას უპასუხოს ძალით—წინააღმდეგობა გაუწიოს პიტლერს, არ შეასრულოს მისი ბრძანებები, ბოლო მოუღოს პიტლერულ რეჟიმს და ამით ბოლო მოუღოს ომს.

მოწოდება ჩაწერილია ჩემს მიერ საკუთარი ხელით იმ გენერლებს ჯგუფის დავალებით, რომლებმაც პირადად მოაწერეს მას ხელი. ბაძლერი, გენერალ ლეიტენანტი, იმ-12 ქვეითი დივიზიის მეთაური.

2.

ერთი გასროლაც ვერ მოვასწარი, ესენი კი იარაღს ჰყრიან—გაიფიქრა ოთარიბა.

მერმინდელი ამბებით დავგარწმუნეს, რომ ასეთი ფიქრი ნაადრევი იყო.

...მტრის მისროლილი ჰქონდა ნეიტრალური ზონის ყოველი მტკაცელი. ორიოდე კილომეტრის იქით სხვა სამყარო იყო. ახლა იგი ცხოვრების დიდ, ჯერ კიდევ შეუცნობელ არენაზე გამოსული, ამ სხვა სამყაროს პირისპირ იდგა საკუთარი სიცოცხლის ფასად. იგი ნათლად გრძობდა თუ ცხოვრების რა დიდ გზაზე იყო გამოყვანილი ომის მიერ, წულისსოფლის რა ორიონტილოში იყო მოხვედრილი. მაგრამ ეს მოულოდნელი როლი იყო მისთვის, სწორედ ამისკენ მოიწარაფოდა იგი.

იგი მიისწარაფოდა მტერთან შეხვედრისაკენ, იმ მტერ-

თან, რომელთანაც ბრძოლაში დაეცემა მისივე შობილიური სკოლისა და უბნის აღზრდილი ქართველი ვაჟი. აქაი ნოე ადამია, და ვისთანაც ბრძოლაში გამოჩნდეს შარავანდელით შემოსილია ნოე ადამიას უმცროსი თანაკლასელი ოთარ ჩენლაშვილი.

მას თვალწინ ედგნენ არა ისინი, სკოლის მშვენივანი და სანაჭობინი, ბავშვობაში მოკრძალებით რომ აუთვალეირ-ჩაუთვალეირებია, არამედ მათი პორტრეტები, სკოლის ფოიში საამაყოდ და სამაგალითოდ რომ იყო გამოკიდებული. ამ პორტრეტებიდან ის ვაჟაკები გამოიყურებოდნენ არწივის გამოხედვით, მგონით შეტრუსული მღვლისფერი გიმნასტურებით, მერსზე ოქროს ვარსკვლავებით—ვაჟაკები დიდუბიდან.

ასოვს ოთარს—ლასთან ერთად არაერთხელ მდგარა ამ პორტრეტების წინ, და ერთხელ ლიას უთქვამს: — ხომ ამაყობ, ოთარ, რომ ისინი ჩვენი უზნიდან არიან?!

ამ სიტყვებს ოთარისთვის თითქოს ფეხებზე წინადაც გამოუტყლია, რაღაც შინაგანი სირცხვილი უგრძნობინებია.

ახლა კი შინაგან საამაყეს გრძნობდა, რომ იმ გმირების უმცროსი თანაუბნელი, თვით იდგა დიდი ცხოვრების გზაზე.

* * *

არსად ისე საამო არ არის ზაფხულის გათენება, როგორც ფრონტის წინა ხაზზე. ღამე რომ გადის და ნელნელა ნათდება, მოქანკული სათომათი მანქანა წუთით დუმდება, თითქოს ჩათუთიბიო. შეგმას გრძნობ, საიდანაც ყველაზე გაბედული თუ უგუნური ჩიტაც ავიფრთხილდება და წიფწიებით ჩაგიშურდულებს. სახეზე გელაზუნება ნელი ნიავი. ვაჟაყურბ მტრის მხარეს და ვაჟივის—რა სიწყნარა, რა უპატიელობაა, წუხელ კი რა ამბავი იყო!

მაგრამ ეს ყველაფერი წუთიერია და მატყურა. მალე კვლავ იგუგუნებს ცეცხლის მანქანა. ახლა იწყება საქმე. პლანშეტზე რუკა დაფინა, ბინოკლი მოიმაზრევა. უტყქერის ვაგმა მხარეს. მკვდარი მიდამო ცოცხდება. აქა-იქ შესამჩნევია მოძრაობა. მტჩხერი სილუეტები დალასსებენ ტრანშევიდან ტრანშევიბისკენ და კვლავ პქრებთან. თბრილები, მიწყარალების ვიწრო ზოლები... ნელნელა იზლანზება, იზმორება იქითა მხარე და შემოდის ბინოკლის ობიექტივში. ხედავს—გერმანიას თითქმის მთელი თავისი საომარი მანქანა აქ წამოუწყვია, რათა ზღუდელ კბილით დაიკვას. ფრთხილად, დაკვირვებით შეჰქვს რუკაზე მტრის შენიღბული საცეცხლე წერტები—შორს მღვლისფერ ტილოვადახურული მსხვილყოლიბიანი ქვევები და ნალმსატყრისებრი, სახენიტო დანადგარები, ტუყვამურქვევთა ძელმიწურები, სიმაგრეები, უფრო ახლოს—ჩირგვებთან ჩამარბული სნაიპერები.

ახლა ბინოკლი თავის მეზობლებს მიუშვია. უბრალო თვლით შვე წერტილად რომ მოჩანდნენ, ბინოკ-

ლით აგერ თითქოს სულ გვერდით ამოიწვენდა ხან ერთს, ხან მეორეს. გასცქეროდა ხან ეგაორთვის კორფლიან, ოფითი დაცვარულ სახეს, რუკას რომ დასერეობოდა, ხან მიმან პეტროვს—შებლადარულს, აგრეთვე ბნოკლმომარჯვებულს, ბორცის ამოფარებულს.

...სახზობის დრო აღწევდა, ახლა ითარბა შენიშნა, რომ მიმანნი მკლავს გვერდზე შლიდა ეგაორთვისა და ოთარის მისამართით. ეს შინ დაბრუნების ნიშანი იყო. მერე მიმანნი დაგორდა ბორცვიდან. როცა გაივია, ოღნავ წამოიწია, წელში მოხრილი გაესწრაფა ახლა სამხრეთით, ქლავის ბაღისაკენ. ეს მათი შესაკრები პუნქტი იყო, აქ უნდა შეეჯერებინათ თავიანთი რუკები.

მაგრამ ბალამდე მთელი ერთი კილომეტრი მისროლილი ტრიალი მიწლირი იყო.

ცეცხლის ხაზიდან დაბრუნება ძნელია. წინ წასვლა მასთან შედარებით ისეთია, თითქოს ბილის საკრფელად მილიოდ.

თავდაცვისას მზვერავებს ხშირად უწყვეთ ასეთი ძნელი, იძულებითი უკანდაბრუნება.

ოთარმა ჯერ ეგაორვის მიუშვია ბინოკლი. იგი ამოზომილებულიყო სანჯრიდან. ეგაორვი კარგა ხანია მისროლილი იყო და ამიტომ ფრონტული გასაჭირის აბუხად ამგდებდა. პურვი რომ ზედ მის გვერდით სცდებოდა, ნირსაც არ შეიცვლიდა, მიწვის ვარათბულს ერთი კი შეუტახებდა და უნებლიედ ბარბაქები ცხენივით და არხინდა განაგრძობდა წინ ხოხვას.

მიმანნი მიანც მიჩნადა, რაც უნდა იყოს, მეთაური, და იგი მთლად ასე აუგდა არ უნდა უხსენებინა ტყვიას, მაგრამ დროადრო მასაც აკადრებდა შეუწყებას. მაშინ იგი რადაცნაირად მუშავდა მოიკუმშებოდა, კურღლელივით ოთხად მოიკავებოდა და მორიგი ხახტომით წინაურდებოდა.

ახლა მთავარი იყო სნაიპერების ზონიდან გაღწევა. თუმცა დედის ტბილი კვერები არც წინ ელოდა არა-

ვის—ტყამფრტვევებისა და კურეების ზონა იწყებოდა მაგრამ კიდეც ესა სჯობს. რამდენადაც „დიდუნებოვანია“ ნაღმსატორცის კურვი, იმდენად ეგვაგანსნაიპერის ტყვია. მოქნეული შოლტეანი სტეგენს, ბეჭის და წივილით ესობა მიწაში. აბა, რა სჯობდა ახლა ოთარისათვის წამომდგარიყო და თავბრულამხვევი სისწრაფით, როგორც ეს სასიკლო ფეხბურთში შეამარბობის დროს იცოდა, გაკრილიყო წინ. მაგრამ ამის ნებას არც ახლახან დასწავლილი სამხედრო წესდება აძლევდა და არც მდგომარეობა—მტერს სამივე მხიზავი წერტილი შეშინეული ჰყავდა, მიზანში ამოღებული, და ურტყამდა სნაიპერის თთიდან.

როცა ტოანი კილიო ტკივა კაცს, საღზე ფიქრობს—ეს რომ ამტკენიოდა, ასე არ შემაწყუებდოდა. სნაიპერების ზონიდან თავის დაღწევის მონატრებულებს, ეგონათ ნაღმების ზონაში ამოისუნთქვედნენ. ერთხელ კიდე წამოიწია მიმანნი ნახტომისათვის. შადრენად მიუშვა მტერმა ტყვიამფრტვევის გრძელი ჯგირი მისკენ. შორიახლო გარბოდნით ოთარი და ეგაორვი. ახლა ხან აქ, ხან იქ ზათქით და ზრილით ასკედნიდნენ მიწის კურეები. ზოგზავად გარბოდა მიმანნი, წამით შედგებოდა, უურს მიუგებდა თურვის სტეგა-ზრიას და იქითკენ გაესწრაფებოდა, სადაც ნაკლები საფრთხე იყო. ხან დეცემოდა, მიწის უურს დააკავდა, თითქოს გულსცემდა უსინჯავსო და შორიახლო მოხავ ბიჭებს გასახებდა: „წინ, არწევიო!“ ეს ისე, გულის მოსაცემად, უფრო კი საკუთარ სიცოცხლეში დასარწმუნებლად, ჩამორლილი სიკვდილი ბურუსის გასაფრთხილად, და კლავ გარბობდა. თითქოს კატთავგობანას თამაშობდა ეს კაცი კურეებთან, ისე მოხიზებულად გაუხსტებოდა ხოლმე მისროლილ ზონას.

— ნუ დამტოვებ! — მოესმა მიმანის ნაკვალავზე ახლა თავგანწირვით გაქცეულ ოთარს. — არ გაიტყე!

ეს ხმა უფრო დაბალი და სასოწარკველით იყო.

ოთარი მიწაზე გაიშვაროდა, მუცლით ამ ხმისკენ შემობრუნდა. არ უნდოდა დაეგრებინა, უნდოდა მოჩვენებად ქცეულიყო ის, რასაც ხედავდა. ხედავდა კი საზარელ სინამდვილეს. მოკაცული ეგაორვი მოაქანავებდა უღიმეაოდ ჩამოშვებულ მკლავს, მატროსულა მხრივზე შემოგლეჯოდა. მაცვა არ იცის, რაზე ეყიდა მკლავი, ვარკვენა ბეჭი ვაგლეჯოდა.

— ეგაოო! — შეჰყვირა ოთარმა, მძლავრი ნახტომით მასთან გაჩნდა, შეუღდა ზურგიით და დაიძრა მძიმედ, დღებებოდა ზურგზე მოკიდებული აწხანვის სისხლით.

„შეშ—ფა!“ — მოადინა ზატქანი კურემა და აფანტა ჰაერში მიწისა და ლითონის ნამსხვრევთა შავი შადრავნი.

„ნაუემბარევი!“ — გაუღვია უცემ ოთარს.

მიმანნი დაგორდა ბორცვიდან. როცა გაივია, ოღნავ წამოიწია.

მიჩმანს უკვე შეეღწია ქლივის ბაღში, ხედავდა ცეცხლში მოქცეულ მეგობრებს, თითოეტი იმტვრევდა, ნერვიულობდა. რატომ არა პქონდა მის თვალებს ჯაჭვის ძალა, მოედო მათთვის, შეეცრა და მთელი ძალით მოეჭმა თავისკენ, სამშვიდობო-საკენ.

— ეგოროვ! — შეინჯღრია ოთარიმა მეგობარი, როცა ნაყუშმბარეში ჩამოათრია და პირდაღმა დაწვინა.

— შემხსენი ჰლანშეტი! — ძლივ ამოიღულულა მან.

ოთარი მიხვდა რასაც ნიშნავდა ეს—სიცოცხლესთან გამოთხოვებულს უნდოდა საიველ ხელში დეტოვებია ის, რასაც შეეწერა, — ჰლანშეტი რუკით.

— ეგოროვ!

მაგრამ ეგოროვის ბაგე სამუდამოდ დადუმებულიყო. ...მორეუელი დნესტრიდან მტროლავი ნიავი ენანავე-ბოდა ქლივის ბაღს, კაცმა არ იცის ვისას, ახლა ომის ცეცხლი შეტრუსულს, თითქოს სულს უფერავს, თითქოს გადააშვარს ტკივლები უნდა დაუუქროსო.

ქუდმობლინი, თავდაბარილი, ცალ მუხზე დაჩოქილი იდგნენ ჩხეიძე და პეტროვი მეგობრის საფლავთან. პირველს მისი ნაცრისფერი, სისხლით დაწინწკლული კომპაჟინური ბილითი გადაეფურცლა, რომელშიც ჩაქრული ფრჩხილისოდენა ფოტოსურათიდან წვრილი, ღრმად ჩამჯდარი, კეთილი თვალები მისჩერებოდნენ, მეროეს შავი მელაიონიდან ამოებარახნა პატარა გრავინილი, რომელშიც ეწერა: „ეგოროვი, ქუშმა ილიარიონის ძე, დაბადებული 1921 წელს. ტამბოვის ოლქი, სოფელი ნოვოსელკა“... ხოლო გრავის გასწვრივ — „ვის ეცნობოს!“—დედას, კლავია პოლიევქტის ასულს.

— მამა სამოქალაქო ომში დაიღუპა, — მიმიედ წარმოთქვა პეტროვიმა, — შეიღო კი ამ ომს ემსხვერპლა. მით-ტა თქვირა რუკები! — დაატანა მან მცირე პაუზის შემდეგ მკაცრად, თითქოს ამით სურს ბოლოს გაქაყვებაო, და ხელი გაუშვია ჩხეიძეს.

3.

მეორე დილას ცეცხლის ნიით ამტკველდნენ ის რუკები, ფრონტის წინა ხაზიდან ასევე სისხლით მოპოვებულ მრავალ სხვა რუკებთან ერთად. ეს რუკები სწრაფად გადადიოდნენ შტაბიდან შტაბში, დღეიზიონიდან ბრიგადაში, ფლოტილიდან ფრონტზე, ვიდრე ფრონტის სარდლობამდე. მათზე თავი დაეხარა არა ერთ აღმირალსა და გენერალს.

მერე ეს რუკები, შესწავილი და დამუშავებული,

ახლა ბინოკლი თავის მეზობლებს მოუშვია

კვლავ ეშვებოდნენ ზემოდან ქვევით — გენერლებიდან და ადინორლებიდან ჯარისკაცებამდე და მატროსებამდე, ოღონდ არა რუკებამდე, არამედ ერთ მოკლე სამხედრო ბრძანებამდე:

— შეტევა!

არმიების ჯარების მეომრებთან ერთად შეტევაზე გადადიოდნენ მუხლავურები — მათი ერთგული მეგობრები, მათთან მხარდამხარ მებრძოლნი სტალინგრადთან და ქერჩში. უკრაინის მე-3 ფრონტის მარცხენა ფლანგის სპეციალურ ჯგუფს ღუნაის ფლოტილის თანამოქმედებით ფრონტის მთავარი ჯარების შეტევის მეორე ღლეს უნდა გადაეღახათ დნესტრის ლიმანი.

განიერია დნესტრის ლიმანი.

...მუხლავურები ფლოტილიდან ფლოტილაში რომ მოღინ, მანინვე ხდებიან მღვამარეობის ბატონ-პატრონად.

ასე შემოუერთდა ცნობილი ქერჩის 369-ე საზღვაო ბატალიონის ნარჩენი ღუნაის ფლოტილის სახმელეთო თანხლები პოლპოლკოვნიკ იაბლონსკის დამრტყმელ სადესანტო რაზმს, რომელიც დნესტრის ლიმანზე რაპსელის რაიონში 19 ივლისს შეიქმნა.

ისინი განლაგებაში მოსულიყვნენ ღამე, როცა ოთარის მიჩმან პეტროვის ბლინდაეში იქნა.

ახალმოსულთა შორის იყვნენ: მეორე სტატის ზემდეგი სამი ორდენის კავალერი პავლოვი, ოცდარვა წლისა, მხრებგანიერი, საშუალო ტანის, ახალნახზებარი კაცივით გაბარაზებული და დაქანცული სახის, რომელიც მზად არის კვლავ ეგოროვის მოწინააღმდეგეც; პირველი სტატის ზემდეგი ბოროზიკი — ოცდაათ-ოცდათორმეტი წლისა, მოშვებული, ქერა, მუხლავურული წვერიით, ცისფერთვალემა, საშუალო ტანის, სამი ორდენის კავალერი, ცნობილი მუხვრავი მთელ ფლოტში ქერჩის ოპერაციების დროს, და... დამხედურთა განსაკვივრებულად, — მთავარი ზემდეგი, სანინსტრუქტორი კატია მიხილოვა. იგი თერამეტი წლისა იყო, ქერათმიანი, პატარა ტანის, გამხდარი, ვერ იტყვოდათ ლამაზიოა, მაგ-

რამ რალიცნობილ მიმზიდველი, სამი ორდენის კავალერი — ქერჩის ცნობილი დესანტის გმირი გოგონა.

საოკრად მშვილობიანი დღა გათენდა. დნესტრის გაღმა-გამოღმა ნაპირებზე კარგა ხანია ასეთი მყუდროება არ სსომებიათ. სადღაც ბუჩქებში და მცხენერ, შერეულ ტყეში ჩიტებიც კი გამოჩნდნენ, გამხმედდნენ და კიკიკო მორიგს.

მოზარდები ფრონტზე მცირე „გამოდარებას“ რომ მოხილდებოდნენ, მთლად ბავშვებად იქცევიან. უნდათ იმ უზრუნველ წუთებში ერთბაშად შეავსონ ფრონტულ გასაქირში გამოტოვებული სიცილეტე.

მთლად „გამოდარებულიც“ არ იყო. მაგრამ წინა დილასთან შედარებით ისეთი მყუდროება სუფილდა — გეგონებოდათ გერმანელები სხვაგან გადავიდნენ.

ოთარი ჯარ კიდევ ყირაზე გადადიოდა ფარდულს უკან, ნაშინ, ღორთქო პალატებში, შემდეგ საიდანღაც ძველი, დამტვერილი თექის ნაგლეჯი გამოათრია და დაუწყვილი სახლის სარდაფიდან და ჩაიხიზბოდა — მისგან როგორმე ბურთი გამოეყვანა...

პეტროვმა, რომელიც შორიახლო იღდა, დაკვირვებული გლეხის თვლით ახედა ცას, მერე თვალზე ხელის მორჩილით მიაპყრო მზერა დნესტრის გაღმა პორიზონტს, თავი გადააქანია და თქვა:

— ძალიან აცხუნებს ეს დილის მზე. წვიმა მოვა, ოთარიმაც ახედა ცას — ღრუბლის ნატამალიც არსად ჩანდა, წზე კი, კაცმა რომ თქვას, არც ისე მწარედ აცხუნებდა.

— საიდან მოგჩვენა, ვასია, წვიმა? — ეთხა პეტროვს.

ოთარი ყერ მიხედებოდა ათას ცეცხლში გამოვლილი მიჩნანის ნათქვამსაც ფრონტზე სიჩქმე საშიშია. ამ დუმილს არ შეიძლება უცაბედი დარტყმები არ მოჰყვეს.

— აბა, შინ, ბავშვებო, შინ — დაუტრატანა პეტროვმა ოთარს და...

ოთარმა ახლავა შენიშნა, რომ მოშორებით ტყის პირას, პატარა მინდორში ყვავილებს ჰკრეფდა ვიღაც გოგონა, სამხედრო ფორმაში ჩაქმული.

„შინაღ“ ფრონტზე, თავდაცვისას ითვლება შენიანების განლაგება — ბლინდავი, ტუისიირი, სანგარი, ტრანშეა, ბუჩქი.

მაგრამ მონი და დაუნალო ახლა ამ გოგონას მინდორის ნიორფერი ყვავილების კრეფა! ისინი, წითლად და ყვითლად, თეთრად და მწვანედ აბიბინებულნი, პირდაპირ გიწვევენ, გეძახიან, ისინი გარწმუნებენ, რომ მათ შორის, მათს ახლოს არაფერი ცუდი არ შეგეპოხვება.

დნესტრიდან თევზი რომ საბალახოდ ამოსულიყო, ისე გარაუყვირდებოდა ოთარს! „ქალი, კაცო, აქაა! — გააუიკვირა მან.

— სახშიო, ბრძანებაა, ხომ გესმით! — მოულოდნელად მოესმა ზურგს უკან ყვავილებში წელამდე ჩაფლულ კატას, რომ არც შემეცრათა. წელში გაიშარათა, მიეული კირაუსით შემობრუნდა უცნობისაკენ.

კატას წინ იღდა თავის ასაკთან შედარებით მალალი, მერდგანდანი, მაგრამ მაინც თითქმის პატარა ბიჭი, სახეზე ოდნე შესამჩნევი შავი ბუსუსებით, ჩანდა მის ლოყებს ჯერ სამართებელი არ მიჰკარებოდა, შევეგრემანი, მაყვალთვალემა.

მაგრამ ამ ქერათმიან, პატარა ტანის, სანდომიანი სახის გოგონასაგან ოთარი სულაც არ მოელოდა იმას, რაც შენიშნა, როცა იგი მკერდით შემობრუნდა მისკენ: ორდენებისა და მედლების წყება გენმსტურის საკინძედან ილიამდე ჩაშურეებოდა, მთავარი ზემდეგის სასხრევიც კეთა.

ოთარი უხერხულად შეიმშუშნა, თურმე ვის შევხებრებებო, მაგრამ არ შეინძნია, რომ წოდებით უფროსის იღდა.

— იუნვა?!
ეს იყო განანადგურებელი შეკითხვა, მით უფრო,

— ეგროო! — შეაჯღრია ოთარმა მეგობარი, როცა ნაყუმპარევი ჩამოათრია.

რომ ამას თან ახლდა კატის თხელ, ვიწრო ტურბზე
ოდნე შესამჩნევი ალერსიანი და ისეთი დამატყვებე-
ლი ღიმილი, როგორცაც უდიდესი აჯილდოებენ ხოლ-
მე პატარებს.

— რატომ იუნგა?— ეგრე დამლა ოთარმა წყენა, ნა-
ბიჯი გადღა წინ და პირისპირ დაუღა კატის. კა-
ტის ხეული ქერა თმა ოთარის ნიკაპს შეეხო.

— აბა რამდენის ხარ?— არ შეიძინა კატამ, რო-
ცა მიხვდა ოთარის ასეთი მოძრაობის აზრს.

— თექვსმეტისა. შენა?— და ოთარმა ხელით სიბრ-
ტყვე გაავლო ხაზი კატის თავსა და თავის ნიკაპს
შორის.— შენზე დიდი ბომ ვარ!

— შენ ბიჭი ხარ. მე რამდენისა? განა ქალს წლო-
ვანებას შეეკითხებანა?

— 31! ქალი!— დასცინა ოთარმა, მერე უცებ აენთო.
ჩანდა რაღაც საშინელი მოკაონდა, ჩააშტერდა თვლებ-
ში კატის.— მე... შენ... გიცნობ... — ჩაილულულა მან

ოდნე გასაგონად, მერე განაპირდა კატისაგან, ზურ-
გით შებრუნდა, მატროსულას „საილუმო“ შინა ჯი-
შეში ფათური იწყა, მერე მზრბრუნდა და ზედ თვლ-
თან მიუტანა კატის პატარა მკრთალი სურათი.

— ოჰ,— შეკრთომა, რომელიც სლოკინს უფრო ჰგავ-
და, ამოხენგით გამოხატა კატამ.— უსინდის!— და-
უმბატა მან მკიერ პაუზის შედღე და თავი დახარა, ყვა-
ვილებიანი ხელი დაბლა დაუშვა. მოწყვეტილი ყვავილები
დაუკრეფავებს ჩაეხლართინენ, თითქოს ეთხოვებინათ...

— ვინ, მე? — განცვიფრდა ოთარი.

— შენ რათა, — დაშარცვლითა თქვა კატამ, თავი
განზე მიიბრუნა და დაუმატა, — ვინც ეს სურათი მოგცა!

— მას არ მოუცია! ის ჩემს გვერდით დაიღუპა!

— შეკვირა ოთარმა, და ახლა ეგორის კომკავშირუ-
ლი ბილეთი ასწია, — შენი სურათი ამ ბილეთში იღო!..

დნესტრიდან საზარელი სტვენა მოისმა. ეს მოულოდ-
ნელი იყო, რადგან გასროლის ხმა არავის გაუგონია.

ამ სტვენას მოჰყვა ნაცნობი ზათქი და ზრიალი. მერე
თითქოს ათასი ტოროლა ერთბაშად აიჭრა ამ ყვავილ-
ბიანი მიწვიდან ჰაერში და მოისმა მათი ფრთების

ფიფიფიო, მიმოიფანტა ირგვლივ ყუმბარების ნაშხე-
რეები.

— დაწევი, ამხანავო მატროსო! — ახლა უკვე რო-
გორც შეთარმა შესძახა ყვავილებში თავჩარგულმა კა-
ტამ, თუმცა ოთარი ამ ბრძანებამდე ჩამოხილიყო

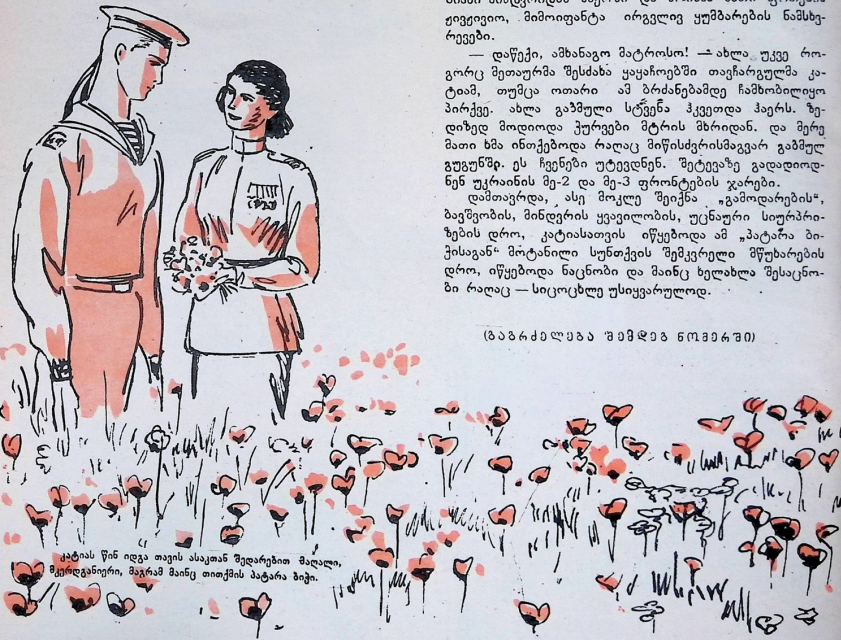
პირვე. ახლა გაბმული სტვენა ჰკვეთდა ჰაერს. ზე-
დიზედ მოდიოდა კურგები მტრის მხრიდან. და მერე
მათი ხმა ინთქებოდა რაღაც მიწისძვრისმგვარ გაბმულ

გუგუნურს. ეს ჩვენები უტყვენდნენ. შეტევაზე გადაიღო-
ნენ უკრაინის მე-2 და მე-3 ფრონტების ჯარები.

დამთავრდა, ასე მოკლე შეიქნა „გამოდარების“,
ბავშვობის, მიწვირის ყვავილობის, უცნაური სიურპრი-
ზების დრო, კატისათვის იწყებოდა ამ „პატარა ბი-
ქისაგან“ მობრანილი სუნთქვის შემკვერელი მწუხარების

დრო, იწყებოდა ნაცნობი და მინც ხელახლა შესაცნო-
ბი რაღაც — სიცოცხლე უსიყვაროდ.

(ბაზრქილვაპა შემქმნა ნოქარაი)

კატის წინ იდგა თავის ასაკთან შედარებით მაღალი,
შეკრთანიერი, მაგრამ მაინც თითქმის პატარა ბიჭი.

შესრულდა ქართული ლიტერატურის გამოჩენილი კლასიკოსის, დიდი მწერალი რევოლუციონერის ეგნატე ნინოშვილის დაბადების ასი წლისთავი.

ეგნატე თომას ძე ნინოშვილი (ინგოროყვა) დაიბადა 1859 წლის 17 თებერვალს გურიაში, ლანჩხუთის მახლობლად, სოფელ ჩირგვეთში, ღარიბი გლეხის ოჯახში. ექვსი თვისას დედა გარდაეცვალა. ობოლს დედის მამკეთრობა მამიდა ნინო გაუწია. პირველდაწყებითი სწავლა-განათლება ეგნატემ ოჯახში მიიღო.

1876 წელს იგი ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში შევიდა, სადაც მალე მიიხირო მასწავლებლებისა და ამხანაგების ყურადღება, როგორც განსაკუთრებულად ნიჭიერმა ახალგაზრდამ. უკანასკნელ კლასში გადასული ეგნატე მოწაფეთა გაფიცვაში აქტიური მონაწილეობისათვის სასწავლებლიდან გარიცხეს «მგლის ბილეთით». მან მაინც მოახერხა გამოცდის ჩაბარება სახალხო მასწავლებლობის უფლების მისაღებად და 1879 წელს სოფელ ჩოჩხათში დაიწყო მასწავლებლობა.

1886 წელს ნაცნობ მეგობართა წრეში შერგოვილი მცირეოდენი თანხით ეგნატე საფრანგეთში გაემგზავრა უმაღლესი განათლების მისაღებად, მაგრამ რამდენიმე თვის შემდეგ, უსახსრობის გამო, იძულებული გახდა სამშობლოში დაბრუნებულიყო და სამუშაოს ძებნა დაეწყო. რა არ გადაიტანა ამის შემდეგ მწერლობა, რამდენი პროფესია არ გამოიცვალა!... ბუნებით სუსტი აგებულების,

დიდი მწერალი-რევოლუციონერი

ზამთრის სუსხიან დღეებში გაცვეთილ საზაფხულო პალატოში გამოჩვეული ეგნატე ბათუმის ნავსადგურში გემების ტვირთავს, როტშილდის ქარხანაში დასისლიანებულ ითითებით თუნუქის ყუთებს აჭედებს, ზესტაფონსა და გომში მარკანეის კანტორებში მუშაობს უბრალო მოხელედ... ბოლოს ფიზიკუ-

რად დაუძლურებული, ქლევით შეპყრობილი, თბილისში ბინავდება, სადაც დაუცხრომელ მუშაობას ეწევა ახალგაზრდობის წრეებში, დაულაგად კითხულობს და წერს, მცნობა არაღვალველი ლიტერატურას. შემდეგ სამკურნალოდ ბათუმში ჩაიღის დაგება მისი სიცოცხლის დღეები უკვე დათვლილია.

1894 წლის 12 მაისს, 35 წლის ეგნატე მშობლიურ ჩირგვეთში გარდაიცვალა და თან ჩაიტანა სამარეში მრავალი განუხორციელებელი ოცნება.

მიუხედავად იმისა, რომ ეგნატე ნინოშვილმა მთელი ცხოვრება აუტანელ გაჭირვებაში, მძიმე შრომასა და რეაქციის ძალებთან მუდმივ ბრძოლაში გაატარა, იგი არასდროს არ შემდრკალა სურათი. სწორედ ამ პირობებში, სულ ხუთ-ექვს წელიწადში, შექმნა თავისი შესანიშნავი ქმნილებანი.

მშრომელი გლეხობის უკიდურესი უფლებების, ჩაგვრისა და ფიქტემ გათულების შემზარავი სურათები დახატა მწერალმა ისეთი მოთხრობებით, როგორცაა «გოგია უიშვილი», «კაცია მუნჯაძე», «პალიასტომის ტბა», «განკარგულება», «სიმონა». ამავე თემაზე შექმნილი ისტორიული რომანი «ჯანყი გურიაში».

სიმონა ძალადის, ბესიას, სპირიდონ მცირიშვილის სახით მწერალმა შექმნა ჩაგრულთა ტიპები, რომლებიც ხმას იმადლებდნენ უსამართლობის წინააღმდეგ და იარაღით ხელში იცავდნენ თავიანთ ადამიწურ ღირსებებს.

ეგნატე ნინოშვილი ქართველ მწერალთაგან პირველი უზიარა მარქსიზმის იდეებს. იგი იყო ერთ-ერთი დამმარსებელი და მეთაური საქართველოში პირველი მარქსისტული ორგანიზაციის — «მესამე დასისა».

ეგნატე ნინოშვილს ხალხის ინტერესების დაცვა მაინც მწერლობის უპირველეს ამოცანად ამიტომ შეიფარა იგი ხალხმა განსაკუთრებით სიყვარულით, ამიტომ აღნიშნა დიდი ზეიმით მისი დაბადების ასი წლისთავი.

სიმონ გავაჩიანი

მეგობრებო! რომელმა თქვენგანმა არ გაიგო სახალხო მეურნეობის განვითარების შედეგად მიღწევის შესახებ. ეს დიდი მოვლენა უფროსებთან ერთად პატრიოტული რიტაებს. ამიტომაცაა, რომ რედაქციაში ნორჩ მკითხველთა შორის გაიშალა წერილი მოდის. ისინი გვთხოვენ უკმაყოფილო, თუ რას ისახავს ეს დიდი გეგმა ჩვენს რესპუბლიკაში, რა ახალი საწარმოები, ქარხნები და ფაბრიკები, ელექტროსადგურები იქნება აგებული შეიძლება მიიწოდებოდნენ უნეტარებისა, რა ამოცანები ჩვენი ახალგაზრდა თაობის წინაშე, სადა, რა საქმეში უფრო საჭიროა ახალგაზრდობის მონაწილეობა და რის გაკეთება შეუძლიათ მათ ამ დიდი საქმის წარმატებით ვადაპირისათვის. ამიტომ, ჩვენ თქვენი სახელით მოვიწვიეთ პიონერთა კლუბის სსდომავზე საქართველოს სახალხო მეურნეობის სამუშაოთა მინისტრის პატრიოტული გიორგი ჩოგოვაძე. მოვეხმინოთ მის საუბარს.

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო შ უ რ ე ნ ე ლ ე შ ი

საბირველეს ყოვლისა, შეგჩერდები სახალხო მეურნეობის უმნიშვნელოვანესი დარგის — მრეწველობის განვითარების საკითხებზე.

საქართველოს მრეწველობის საერთო პროდუქცია შეიძლება დამლევივის 1958 წელთან შედარებით 75 პროცენტით გაზრდეს.

მრეწველობის ასეთი დიდი ზრდის აუცილებელი პირობაა მისი საფუძვლის — ენერგეტიკის განვითარება. ამიტომ შეიძლება დიდი ყურადღება ეთმობა ელექტროენერჯის გამოიმუშავების ზრდას. შეიძლება უკანასკნელ წელში ჩვენი ენერჯის სისტემა გამოიმუშავებს ორჯერ მეტ ელექტროენერჯის, ვიდრე 1958 წელს. იმის წარმოსადგენად, თუ რა ტემპით ვითარდება ჩვენში ელექტროენერჯეტიკა, საკმარისია გა-

ვიხსენოთ, რომ 1913 წელს საქართველოში არსებული ელექტროსადგურების სიმძლავრე შეადგენდა მხოლოდ 8.000 კილოვატს. შემდეგ, 1928 წლისათვის ელექტროენერჯის გამოიმუშავება დაახლოებით ორჯერ გაიზარდა. ამ წლიდან დაწყებული კი ელექტროენერჯის გამოიმუშავება იმდენად დიდი ტემპით იზრდება, რომ მიმდევრო 17 წლის მანძილზე მან 37-ჯერ გადააჭარბა 1913 წლის დონეს. გავიდა კიდევ 13 წელი და 1958 წელს ელექტროენერჯის გამოიმუშავებამ რეკორდულამდენ დონეს უკვე 150-ჯერ გადააჭარბა. მიუხედავად განვითარების ასეთი არნახული ტემპისა, რესპუბლიკის სახალხო მეურნეობას ჩვენი ენერგეტიკა ვერ აკმაყოფილებს, რის გამოც, 1954 წლიდან

ელექტროენერჯის ჩვენ მეზობელ რესპუბლიკებიდან ვიღებთ, ამიტომაც არის, რომ შეიძლება გვევაჭრე და დი ყურადღება ეთმობა ახალ, მძლავრ ელექტროსადგურების მშენებლობას. შეიძლება მანძილზე ჩვენს ენერჯის სისტემას შეემატება ლაჯანურისა და ხრამის მძლავრი ჰიდროელექტროსადგურები.

მიმდინარე წლის დამლევისათვის თბილისი და რუსთავი მიიღებს ბუნებრივ გაზს აზერბაიჯანიდან. ამ გაზის ბაზაზე აშენდება მძლავრი თბოსადგური რუსთავში. ასე რომ, შეიძლება ბოლოს ჩვენ შევძლებთ ელექტროენერჯის მანძილზე რესპუბლიკის მოთხოვნილება ჩვენივე ელექტროენერჯით დაეკმაყოფილოთ.

შეიძლება მეორე ნახევარში დაიწყება მძლავრი სადგურის მშენებლობა მდინარე ენგურზე.

მრეწველობის იმ დარგთა შორის, რომლებიც მიმდინარე შეიძლება უპირატესი ტემპით ვითარდებიან, არის ქიმიური მრეწველობა. იგი 1958 წელთან შედარებით 8-ჯერ გაიზარდება. საქართველოს ქიმიური მრეწველობა უკვე იძლევა და კვლავაც უფრო მზარდი რაოდენობით მოგვცემს მინერალურ სასუქებს, როგორც ჩვენი რესპუბლიკისათვის, ისე მეზობელი რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობისათვის.

მანქანათმშენებლობა, ელექტრონიკა და ხელსაწყოთმშენებლობა შეიძლება მანძილზე 3,2-ჯერ უნდა გაიზარდოს. ყველაზე დიდი ტემპი ამ დარგში უნდა ელექტროტექნიკურ მრეწველობას, რომელიც 8-ჯერ გაიზარდება. მშენებლობის პროცესში 21 ახალი ელექტროტექნიკური ქარხანა, რომლებიც სახალხო მეურნეობის თითქმის ყველა დარგის, — სულ 100-ზე მეტი სახელწოდების ზუსტ მანქანებს დაამზადებენ.

ქუთაისის აგტოპარხანა შეიძლება მანძილზე გამოუშვებს სამთო პირობებისათვის განკუთვნილ სატვირთო აგტომანქანებს.

ორნახევარჯერ გაიზარდება ლიონ-მგურელი ჩარხების დამზადება. ფართოვდება მანქანების წარმოება მეჩაი-ეობის, მევენახეობისა და მეთამბაქო-ეობისათვის.

დიდი ტემპით განვითარდება მკიმე მრეწველობა. თუჯის გამოყენებაში ჩვენ ერთ სულ მოსახლეზე უკვე გავსწარი ისეთ კაპიტალისტურ ქვეყნებს, როგორც ირანი და იტალია. ხოლო ფოლადის წარმოების მხრივ შორის ჩამოვიტოვეთ: თურქეთი, მექსიკა და ინდონეზია. საქართველო უშვებს გაცილებით მეტ ფოლადს, ვიდრე ნორვეგია, შვეიცარია და თურქეთი ერთად ამგებული.

საქართველო მდიდარია წიაღისეულით. ჩვენ გვაქვს მანგანუმის უდიდესი საბადო დედაქალაქის ზურგზე.

შვიდწლადის განმავლობაში მანგანუმის წარმოება 35 პროცენტით გაიზარდება.

ქვანახშირის მრეწველობაში უდიდესი მოვლენაა შორის საბადოების დამუშავება. ქვანახშირის შორში აღმოჩენილ საბადოს მარჯვ აღმავტება ყველა აქამდე გამოკვლეულ საბადოს მარჯვ საქართველოში.

როგორც ჩვენს ქვეყანაში, ისე საზღვარგარეთაც. ფართო გამოყენება ჰპოვა საქართველოს არამადნეულმა წიაღისეულმა. მათ შორის თვალსაჩინო როლს თამაშობს ბარიტი, მითუმეტეს, რომ დღეს ბარიტზე სულ უფრო მეტ მოთხოვნილებას აყენებს ქიმიური მრეწველობა. ამიტომ დიდი ყურადღება მიექცევა ჩორღის ბარიტის საბადოს.

ანდეზიტის წარმოება მთელ საბჭოთა კავშირში მხოლოდ ბაუსტიანშია. ანდეზიტი დიდად საჭიროა როგორც ქიმიური, ისე მრეწველობის სხვა დარგებისათვის: ანდეზიტის ქვის დეტალები, ფხენილი, ღორღი, გამოიყენება გოგირდმჟავას, სინთეზური კაუჩუკის, სპირტის და ბენზინის დასამზადებლად. ანდეზიტს ჩვენ არამარტო რესპუბლიკის მრეწველობას ვხმარებთ. არამედ იგი ჩეხოსლოვაკიაში, უნგრეთში,

რუმინეთში, ვიეტნამში, ინდოეთსა და მთელ რიგ სხვა ქვეყნებში გაგვაქვს.

საბჭოთა კავშირში ერთადერთია თელაისის მინერალური ფხენილის ქარხანაც.

მანფოლიში სასუქეთსოდ ითვლება საქართველოს დიატომიტი ახალციხის რაიონში. ისევე, როგორც ანდეზიტი, იგიც მრავალ უცხო ქვეყანას ეგზავნება. ამიტომ არის, რომ შვიდწლადიანი გეგმა ითვალისწინებს ყველა ამ მეტად სასარგებლო და მომგებიანი წიაღისეულის მოპოვების მკვეთრ ზრდას.

ქარღული მამარაილოს სახელი შორის გასცდა ჩვენს ქვეყანას. იგი დიდი რაოდენობით იგზავნება ჩვენი რესპუბლიკის ფარგლებს გარეთ. შვიდ-

წლიწლადის მანძილზე საკრძანობლად გაიზარდება მსუბუქი და კვების მრეწველობა, განსაკუთრებით კი ჩაისა და ყურძნის გადამამუშავება.

კვეების მრეწველობის განვითარების შვიდწლიანი გეგმა შედგენილია იმ ვარაუდით, რომ ჩვენი რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობამ პროდუქცია მიაწოდოს არა მარტო რესპუბლიკის მოსახლეობას, არამედ მთელ საბჭოთა კავშირს. ქართული ჩაის მნიშვნელობა საბჭოთა კავშირისათვის საყოველთაოა ცნობილი. ჩვენი რესპუბლიკა მუდამ ჩვენი ძირითადი ზაზა საბჭოთა კავშირში, იგი მთელი ჩაის პროდუქციის 97 პროცენტს იძლევა. მაგრამ ჩვენი ქვეყნის მოთხოვნილებას ჩაიზე საქართველო ჯერ-ჯერობით ვერ აკმაყოფილებს, რის გამოც საბჭოთა თავიერმა იძულებულია ჩაინაწილობრივ უცხოეთიდან შემოიტანოს.

ახლა ჩვენი რესპუბლიკის წინაშე დასახულია ამოცანა, შვიდწლედში ისე გავავითაროთ ჩაის მრეწველობა, რომ მთლიანად დაგაკმაყოფილოთ საბჭოთა კავშირის მოთხოვნილება ჩაის პროდუქციით.

ყურძნის დამუშავება შვიდწლედში გაიზარდება 175 ათასი ტონით, ეს კი იმას ნიშნავს, რომ 1965 წელს გამოშვებული იქნება დაახლოებით თითო მილიონი დეკალიტრი ლეონის მასალა, ყურძნის წვენი და სხვ.

პროდუქციის გამოშვებას მკვეთრად გაზრდის აგრეთვე საკონსერვო მრეწველობა, რომელიც 1965 წლისათვის 145 მილიონ ქილა კონსერვს გამოუშვებს.

მიმდინარე შვიდწლედში მნიშვნელოვნად გაიზარდება ქსოვილებისა და ტრიკოტაჟის გამოშვება ხელოვნურ და სინთეზურ ბოჭოსაკან. დამთავრდება გორის ბამბისა და მინიანტის მშენებლობა, რაც ფაბრიკის წარმადობას 30 მილიონ მეტრი ქსოვილით გაზრდის. თბილისში შენდება ახალი აბრეშუმ-საქსოვი ფაბრიკა.

ასეთია, მოკლედ, საქართველოს მრეწველობის განვითარების პერსპექტივები მიმდინარე შვიდწლედში.

წლედში დასახულია თელავისა და ანბეტის ყვითელი და ყავისფერი მამარაილოს მოპოვების გაფართოვება. შვიდწლადის მანძილზე რამდენჯერმე გაიზარდება მასალათა წარმოება. ასე მაგალითად: აჯური 1.6-ჯერ მეტი დამზადდება, ბლოკები 3-ჯერ მეტი, ასაწყობი რკინა-ბეტონის წარმოება თითქმის 20-ჯერ. შვიდწლადის მანძილზე მწყობრში შევა აჯურის ახალი ქარხანა აგებულასა და აჯაბეთში.

სამრეწველო პროდუქციის დასახულ ზრდის მიღწევისათვის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა საწარმოთა შემდგომი ტექნიკური პროგრესი. ამაში გადამწყვეტ როლს ასრულებენ ჩვენი სამრეწველო-კვლევითი ინსტიტუტები და საკონსტრუქტორო ბიუროები. დაახლოებით ორი წლის წინათ თბილისში, რუსთავეში, ქუთაისში და გორში შეიქმნა სამცხეირო-კვლევითი ინსტიტუტები, რომელთა მოვალეობაა ავტომატიზაციის დანერგვა და ხელსაწყობის გაუმჯობესება. უკვე შექმნილია ბევრი საინტერესო მანქანა: მათემატიკური გამოთვლები, ტენსაზომები; შემუშავებულია საწარმო პროცესების ავტომატიზაციის პროექტები.

ახალ მანქანა-ხელსაწყობთა შექმნა განუწყვეტლივ იწარმოებს ამ შვიდწლედშიც და ექვსარეშეა, რომ მრავალი ახალი საინტერესო მანქანა და მოწყობილობა შეიქმნება.

დიდი ამოცანებია დასახული სოფლის მეურნეობის წინაშე. საქმე ისე უნდა მოვაწყუთ, რომ მივიღოთთ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების ისეთ ღირსს, რომელიც საშუალებას მოგვცემს მთლიანად დაგაკმაყოფილოთ მოსახლეობის მითხოვნილება სურსათზე.

შვიდწლედის მანძილზე ძირითადად დამთავრდება ყველა კოლმურების ელექტროფიკაცია.

დიდი სახსრებია გამოყოფილი საბინაო და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო მშენებლობისათვის. საბინაო და კომუნალური მშენებლობებისათვის მართო სახელმწიფო სახსრებიდან ავიღო წლის განმავლობაში რესპუბლიკაში დახარჯება 4 მილიარდ 114 მილიონი მანეთი, რაც მილიარდზე მეტით მეტია წინა ხუთწლედში ამ საქმეზე დახარჯულ თანხაზე.

მნიშვნელოვანი თანხებია გამოყო-

ფილი აგრეთვე სკოლა-ინტერნატებისა და საბავშვო დაწესებულებათა მშენებლობისათვის.

ყველაფერი ეს, ბავშვები, დიდად ამაღლებს მშრომელთა ცხოვრების საერთო ღირსს, რაც კონკრეტულად შეიძლება შემდეგში გამოიხატოს:

შემცირდება სამუშაო ღრის ხანგრძლივობა და სამუშაო დღეების რაოდენობა კვირაში.

გადიდდება სახალხო მეურნეობის საქონლის მზადება და გაუმჯობესდება მისი ხარისხი.

ფართო გასაქანი მიეცემა საბინაო მშენებლობას.

მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება მოსახლეობის კულტურული და საყოფაცხოვრებო მომსახურება. გაიზრდება ფულადი ხელფასები, დახმარებანი და პენსიები; შემცირდება ფასები; მცირეხელფასიან მუშა-მოსამსახურეთათვის ხელფასი გადიდება 500-600 მანეთამდე თვეში; უახლოეს წლებში განზრახულია მოსახლეობის გათავისუფლება გადასახადებისაგან.

1960 წელს დამთავრდება მუშა-მოსამსახურეთა გადაყვანა 7-6 საათიან სამუშაო დღეზე. 1962 წელს კი სამუშაო კვირა განზრახულია შემცირდეს 40 საათამდე. ყველაფერი ეს უნდა განხორციელდეს არა ხელფასის შემცირებით, არამედ მისი მნიშვნელოვანი ზრდით.

დიდი ღონისძიებაა დასახული სახალხო განათლების დარეშოც. მკარამ ამის შესახებ თქვენ გასულ ნომერში უკვე გესაუბრათ საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი — გიორგი ვიზიბაძე.

ჩემს უპრცდებზე

ის იყო, სხდომა ღრის წესრიგის სხვა საკითხზე უნდა გადასულიყო, რომ ყველას ყურადღება კონს. ორნალმა მიიქცია, და იცით, ვინ შემოვიდა ოთახში? — ბიონერის წიგნაკი. დიახ, ბიონერის პირადი წიგნაკი, და სიტყვა მოითხოვა. სხდომაზე ვადაწყვიტე სიტყვა ასე სახელდახელო სტუმრისათვის დაეშო.

გამარჯობათ ბავშვებო! აი, უკვე დამთავრდა სასწავლო წელი და გულით მინდა ვიამოთ, რის გაცემება შეძლო ამ წლის განმავლობაში 75-ე სკოლის მეოთხეკლასელმა ვაჟა გოგორიშვილმა; როგორ დაეუფლა იგი

ნორჩი ბიონერის პირველ საფეხურს. ამის შესახებ კი ჩემი ფურცლები უკეთ მოგიცევიან.

მართალი ვიხიბრა, ბევრი იწვალა ვაჟამ ჩემს გაფორმებაზე. საკუთარი ხელით დამაზნადა. უნდოდა, სხეულისაგან რაღაცით განსხვავებული ვყოფილიყავი.

ჩემი ვაჟა მუდამ გულწის ჯიბეში

მინახავს სათუთად. და მასთან ერთად მეც დაფიქვე მოგზაურობა: სად არ ვიყავით, რა არ ენახეთ და ვის წავლეთ.

ვაჟა ჯერ მხოლოდ პირველ საფეხურზეა. პიონერთა რიგებში შარშან, თებერვალში მიიღეს, მეცხრე რაზმშია და მესამე რგოლის ხელმძღვანელობს. სასწავლო წლის ბოლოსათვის თანდათან აპურელდა ჩემი გვერდები. შოგ ხშირად შეხვდებით ასეთ სიტყვებს: «იყის», «შეუძლია», «გააკეთა», «შეასრულა»... და ასე მიდის დაუსრულებლად. ყოველ წარწყურას კი თავი ისტორია აქვს.

ნორჩ პიონერთა საფეხურებში პირველი სატყუარის ბავშვებიანთათვის არც იგი ცოტა მეთხზენა, და ვაჟამ თითქმის ყველა შეასრულა: დიდხანს უთვალთვალდა თავის სახლის ახლოს მდებარე გზატკეცილების სამართავლოს ეზოში უქმად დაყრილ ლითონის ნაჭრებს, ბოლოს ნებართვასაც მიიღწია და სკოლაში წამოიღო. სკოლის ეზოში ლითონის ჯარათის ხეავს ვაჟას მიერ მოტანილი 300 კილოგრამი ჯარით მიემატა. ამიტომ, რაზმეულის საბჭოს გადაწყვეტილებით, მას რაზ-

პიონერული ორგანიზაციის ისტორიას». შეკრებიანთის მზადების დღეებში ვაჟამ თავის მეგობრებთან ერთად პიონერული ორგანიზაციის შესანიშნავი საქმეებისა და გმირ პიონერთა მამაკობის შესახებ ბევრი რამ გაიკო, ისწავლა და წაიკითხა.

თქვენ ალბათ ვაჟა სახლშიც გაინტერესებთ. წარმოიდგინეთ, რომ ამ საქმეებშიც კარგია. აწყვეტილ დილს მამინეე დაამაგრებს ხოლმე, გარღვეულს გაეკრავს და დასაკერს დააკერებს. საყუთარი ტანსაცმელი ყოველთვის სუფთა აქვს, კაწკაწა და გაუთოებულნი.

ვაჟას მწვანე მეგობრებიც უყვარს: თავისი სახლის წინ, გზაზე, ხუთი ძირი ფიჭვი დარგო; შეუასება კი ჯერ არ ჩაუწერეს: ენახით, როგორ მოუვლი და გაახარებო. მჯერა, ჩემი ვაჟა ამ საქმეშიც არ შერცხვება. მე ხომ ყოველდღიურად ხედავ თუ როგორ უვლის, რწყავს და თავს ევლებს თავის მწვანე მეგობრებს.

ყველაფერი კარგი, მაგრამ ტყუილის თქმაც არ შემოიძლია—ვაჟას ერთი თქმაც აქვს: ცეკვისა და სიმღერისა სცხენინას, პიონერი კი ამ საქმეში მორცხვი არ უნდა იყოს... და განა არ შეუძლია ისწავლოს? ფარიკაობაზე თუკი დადის, განა ცეკვას ვერ ისწავლის? სასწავლო წელი უკვე დამთავრდა, ვაჟა გოგორიშვილს პირველი საფურის მოთხოვნები თითქმის შესრულებული აქვს. მართო იმისათვის, რომ ცეკვისა ერთდება, ალბათ ვერ დატოვებენ იმავე საფეხურზე. ისე კი, ნამდვილად ღირსია, რომ გადაიყვანონ.

ხუთისანი ვაჟა მეოთხედან მეხუთე კლასში გადავიდა, ჰოდა, მეორე საფეხურზეც ხომ უნდა ააბიჯოს. ამ საფეხურისათვის გათვალისწინებული ჩემი თავისუფალი გვერდები კვლავაც ხომ უნდა აპრელდეს? ენახით, ენახით, მომავალი რას გვირგვინებს!

პასილ გვეგამე

ზღვანზე, სოფლად,

ვიშენსარებში...

გაიმოივება დილა ეშხით, მზის სხივანი ვარაუებით. ზღვისპირეთში, ფიქვანარებში თეთრად ჩანან ბანაკები.

ჯეჯილის თავთავ-ქარვებიანს ქარში ფრთები გადაშლია. კარვებია, კარვებია მთისძირ, ზღვისპირ, ნაძვანარშიც.

მალა ნისლი ბრწყინდებიან მთები მთებზე მიღვსულები, დაბლა ბალა-მინდვრებია, ღურჯად გადაბინდულები.

პირზე შუკი მოშფენია ზაფხულს კოკონ-ყინფილიანს. ქალქია, სოფელია,— ყველგან თქვენი ყოყინია.

მიწა მთვლილ-ნაფრები, აქარგული, ჩაქარგული, ჩაქვებია, ჩანქერები უფსკრულებში დაქარგული.

ღამე მთვრით შენაფერი, ზეცა ღია თალანი,— ყველაფერი, ყველაფერი თქვენია და ღლია არი...

სიო ჰქრის და მისაუბრობს, შლის ალისფერ ბაირადებს; გაშავდებით მზეზე უფრო, კუნთებს უფრო გამამაგრებთ.

ზღვა თავის გზით მიგუფუნებს, მერცხლან ფრენას ვინ დალუწოს, თქვენი უკვენის ხმით იღვლენეთ ამ ზაფხულის ურამულში!

პიონერის
პირადი
ნიგნაკი

ვაჟა გოგორიშვილი

მეულის გაშლილ დროშასთან გადაღულეს სურათი. ჩემს ფურცელზე კი ასეთი წარწყურა განდა: «შეაგროვა». ვაჟა სხაპასხუთით გაიმპობთ სამჭოთა ხალხის მრავალი სადღესასწაულო თარიღის შესახებ. ყველა ამ თარიღს 19 მაისიც მიუმატა — ვ. ი. ღვინძის სახელობის ნორჩ პიონერთა ორგანიზაციის დაბადების დღე. წელს ამ დღისათვის მეოთხეკლასელებმა ასეთი შეკრება მოამზადეს: «ოციწობთ

სასკოლო

ვენახი

მეკლთაძეული სოფელია შილა—ქეთოქირთა და აგურით ნაშენი ოღა-სახლებით, ყოვრემოვლებული ეზოებით. ორღობეებით. მთის ძირას გაშენებულს. ერთის მხრივ მდინარე ჩელით ჩამოედის, მეორეს მხრივ კი უქარა. სოფელს გარშემო ვენახის თვალწმინდელი ზეგრები

არტყია. შუაგულში კი ამაყად ამართულა სკოლის ორსართულიანი შენობა ვაშლილი ეზოთი, ელდარის ფიქვითა და ცაცხვით, მუხითა და წაბლით, კაკლითა და ვერხვით, კვიპაროშებით მოხატული.

სკოლის გზო დღეს უჩვეულოდ მხიარულია. დიდსა თუ პატარას აქ მოუყრია თავი. ჯგუფ-ჯგუფად კამათობენ, ერთობიან, მღერაინ: თან სოფლის შარავახს მოუთმენლად გასტკეობაინ.

— როგორ არა, დღეს უნდა მოვიდინენ, აუცილებლად დღეს. ავი დაგვირეკეს: „დღეს მოვიდინათ და ისიც მოგვიტყოს“.—ამშვიდებს ჯიმშურს რაზმეულის საბუქოს თავჯდომარე თამილა ასაბაშვილი.

— ვართალს ამბობს თამილა. ზოდით და, ნათ მოსკულამდე ჩვენს ვენახში გავიართო. მგონი ღროა შევუდგეთ ვაზის ვაწვნენდას.—ამბობს ლევენ ელოშვილიც.

სკოლის ვენახი იქვე, საცდელ ნაკვეთშია მოთავსებული და ჰექტარის ოცდახუთი მეასედი ფართობი უჭირავს. მუხის ბოძებზე ლარჩივით გაბმულ მავთულებს სურსოსავით აჰყოლიან ვაზის ნახი რქები, ერთმანეთს გადახლართიან, გადასხვას ელოდებიან. მაგრამ ნორჩი მე-

ვენახები გასხლავს ვაზაფულზე ამჯობინებენ: ნორჩ შეისხლებენ უცნებები და იკვიროს და გასხლული ვენახი მოაზროს, მოეჩოს? არა. შილდელი მოსწავლეები უკვე ნაცად თადარიგს იქებენ, თვალისჩინივით უფროხილდებიან ვაზის თითოეულ ძირს. სამამულე რქას,

ნეკს, და სატომაცაა, რომ ვენახიც სანაქებო აქეთ. ამას ახლა გამოცდილი მევენახე, სამოცდახუთშეტი წლის სიძინ მამუკაშვილიც კი ამბობს, მაგრამ ასე როდი იყო ამ ოთხიოდე წლის წინათ.

მაშინ ყვარლის რაიონის სოფელ შილის საშუალო სკოლის მოსწავლეები პირველად ეწვივნენ შილდელ მევენახეებს—მწარე ნერვი სთხოვეს, სათურში თეთონივე დაამყნეს, იქვე გამოიყვანეს და შემდეგ თავიანთი სკოლის საცდელ ნაკვეთში ჩაყარეს. მყნობა-გაყარებაზე თავდაპირველად რამდენიმე მოსწავლე მუშაობდა. ხოლო, როცა ახლადჩაყრილმა ვაზმა ტანინ აიყარა და მწვენიელ შეიმოსა, ახალბედა მევენახეების რიცხვი საკარძობლად გაიზარდა.

მაღე წაპოზიდილმა ვაზის რქებმა დამაგრება მოთხოვეს. მოსწავლეებმა თეთონივე მოკრეს და მოზიდეს სათიბის გორიდან სარები, თეთონივე ჩაყარეს, ზავთულები გააბეს და ვაზის ნაყარი ზედ ააქრეს.

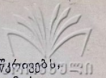
ვინ მოთოვებს, რამდენი საშუალო შეასრულეს ნორჩმა მევენახეებმა ამ ოთხი წლის განმავლობაში! მაგრამ გასულ წელს განსაკუთრებული მონღომებით შრომობდნენ შილდელი მოსწავლეები. ეს არც თუ ისე გასაკვირია ამ წელს პირველად უნდა მოესხა ვაზს, პირველად იხილავდნენ ნორჩი მევენახეები თაყიანი შრომის ნაყოფს, პირველად ჩატარდებოდა სკოლის ვენახში აგურიგად სანატრული რთველი.

ამიტომაც იყო რომ, ვაზაფულდა თუ არა, შილდელი პიონერები იმთავითვე ვენახში გავიდნენ. პირველ რიგში გადაწყვიტეს მოესპოთ ვენახში მეჩხერიანობა. მაგრამ როგორ? ზოგჯერ კოლმეურნეები გამეჩხრებულ მწკრივებში ვაზს ხელახლა რგავენ. ასეთ შემთხვევაში ვაზი ისევ ოთხი წლის შემდეგ გამოიღებს პირველ ნაყოფს. ეს მოსწავლეებს რა თქმა უნდა, ხელს არ აძლევდა. იყო მეორე ხერხიც—ვაზის გადაწვევით გასარება. ამ წესით გახარებულნი ვაზი იმავე წელს ისხაბს ნაყოფს. აი, აქ გამოადგათ მათ მოხუცი მევენახე სიძინ ნაშუაშვილი.

— პაპა სიძინს ეთხოვით, პაპა სიძინს! ის გვასწავლის ვაზის გადაწვენას!—ახალურდნენ მოსწავლეები და სწრაფად აირბინეს მოხუცთან.

ვაზაფულმა ვენახში გაიყენა თამილა და ნათელა ასაბაშვილები.

გამოცდილი მევენახე მდინარე უჯარას პირას. ვინა-
ში იპოვეს პიონერებმა. მოხუცს თხი ვეერღზე მივსლო
და, ჩაქუცქული, ხელით სასითაოდ ძირკვავდა ვაზის
ძირზე შეზრდილ სარეველას — ფრთხილმოდ: თოხის
უდიერი მოქმევით ვაზი არ ატყრემლებია.

პაპა სიმინა როდ დიხზარა, გაუხარდა კიდევ პი-
ონერების მიწვევა. სანუშუაოს თავი ანება და კაუჯა ჯო-
ხის დაუხუთი სკოლისაკენ გამოსწვია.

— აბა, გაგიპირდათ შეილოსა, გაგიპირდათ?! — ჩიუ-
ჩიუვდა პაპა სიმინი თავისთვის. წყვითი შეყვითლე-
ბულ უღვაშებზე ეშმაკურად ისეამდა ხელს და თან გა-
დასაწვენი ვაზის ძირებს გულდასმით ათვალეერებდა.

— მაშ, გადაწვენით ვახარება გინდათ, არა? კეთი-
ლი, კეთილი: აბა კოიბა ეგ ბარი. იი, ეს ვაზი ძლიერი-
აისი გადაწვენა შეიძლება... ჯერ მე მიყურეთ. შემდეგ
თქვენ თვითონ გააკეთებთ. აბა, ახე... — და მოხუცმა მი-
წა ჯერ ვაზს შემოუთხარა, გაასუფთავა, შემდეგ ლარის
გაუღლებით იწყო მისი თხრა. თან გარშემოხეულ წორჩ
მცენარეებს უხსნიდა:

— მიწა რაც შეიძლება
ღრმად უნდა გათხაროთ,
შვილოსა. უნჯობესია ორმოის
სიღრმე 50—60 სანტიმეტრი
იყოს, რომ სინავა შეინი-
არ გაატანოს, ვაზი არ და-
ლუპოს.

კედარა მევენახემ თბრი-
ლი სწრაფად გააკეთა და
იქვე გვერდში მდგარ ლევანს
მიუბრუნდა:

— აბა, მოდი, სცადე
ვაზის გადაწვენა. ოღონდ
ფრთხილად, ძირი არ დაუ-
ზიანო... ჰო, აი, აგრე, ყო-
ჩაღ. აბა, ახლა რქები ანო-
ეფწოთ. ოღონდ სამი, იყო-
დე — მეტს ძირი ვერ გაუქ-
ლეს, დაჩივდება... ჰო, აი,
აგრე! ახლა მიწა მიიყარე...

მეორე დღეს ნორჩი მევენახეები უკვე საკუთარი სე-
ლით აწვენან ვაზს. სადილობამდე მოათავეს ვენახში
დარჩენილი სამუშაოები და კმაყოფილი ნელ-ნელა და-
იშალენ.

სამუშაომ მარტის თვეში იცის მოძალემა, თანაც
ისეთმა სათუთმა და შრომატევადმა, როგორცია სხლვა,
რქის გადაკავება და ახვევა.

მემეტყველებენ — ცისანა უთუარაზელი და გულო
როსტომაველი ჯარასავით ტრიალებენ ვენახში, ზაურ
ასაბაშვილისა და კაკო ნიკოლოზიშვილის ენახლეული
მწკრივებიდან მარდად გააქვე წალამი და ვენახის ბო-
ლოს ერთად აგროვებენ. ნათ არც ნანი გვიმრამე და

წედა აღნიშვილი ჩამორჩებიან. ისე გადინ მწკრივებს
რომ მათი სიჩაუქე გამოცდილ მევენახეებსაც კი მოსტყუ-
ციებს თვალს.

დაიწყო ვაზის ხრილობა — გამოიფოთლა ვენახი. ახ-
ლა ვენახში შესვლა აკრძალულია, მაგრამ შრომისმოყ-
ვარე შილდელ მოსწავლეებს სამუშაო სხვაე ვეერი აქეთ.
სკოლის სცდელ ნაკვეთში მათ გამრჯე ხელებს ხეხი-
ლის ბალც გაუშენებია. რა სახის ხილს არ შეხებდებით
აქ: ვაშლსა თუ მხახლს, გარგალსა თუ ლღეს, ატამსა
თუ ტყეშლს.

მითავდა ვაზის ხრილობა და ვენახმა გამოხორბლვა —
ყვავილიდან გამოსვლა იწყო. მოსწავლეებმა ამის შემდეგ
კიდევ რამდენჯერმე გამოთიხნეს და მორწყეს ვენახი.
შეიტანეს მინერალური სასუქები, შეწამლეს შაბიამის
ხსნარითაც. უკანასკელი მემქნე ვამლობა ვაზს მათ
ჩაუტარია. რაცა უურმენ თვალში შევიდა — მორბილდა.
ბოლოს გოგირდის ფხენილიც შეაფრქვეს და სამუშა-
ობასაც მორჩენ. ახლა ვაზისათვის მხოლოდ ნზე, სით-
ბო იყო საჭირო. რომ რაც შეიძლება მეტი მაქრიანო-
ბა გამოაყოლოდა ყურძენს...

ქრამული შვესენ სასკოლ ნაკვეთს მევენახეებსკლვა.

შემოდგომა მოახლოვდა. საობილის ტყის ქოჩორა
გორაკებს აქა-იქ ოქროსფერი შეებარა. მდინარე ჩელთ-
ის ნაპირას, საკოლმურნეო მინდვრებზე ნაწვერილია
შემიარია. შელანძული ვაშლისა და თავვიცელა მხლის
დახუნძულმა ტოტებმა მხრები მძიმედ ჩამოუშვეს. ვე-
ნახიდან საამოდ იღიმებოდა ხორცსავსე, კარვისფერი
რქაწიფული. სიცოცხლის ძალა შეებამა სოფელს. სხვენ-
ზე მოპრავდა ხილ-ბოსტნეული. ირეცებოდა შაპა-პა-
პისეული ქვევრები, საწნახლები. ორფელისათვის ენზა-
ლებობდნენ.

ემზადებოდნენ ნორჩი მევენახეებიც. ზოკოს ხვეიდან
წნელები მოზიდეს, კალათები დაწნეს. მართალია, ქვე-

რები არა ჰქონდათ, მაგრამ აი, ლიტრები! საკანონიკო ლიტრად ესეც ქარაოდა, ყურბენს კი სოფლის მარანში უპირებდნენ ჩაბარებას.

ყურბენს შაქრიანობა გასინჯეს, მოიწონეს და რთველი მეორე დღისათვის გადადეს.

გაყენდა ნინატრი დღეც. სკოლის ეზოდან მოისმა მხიარული ყრამული. დიწყო რთველი. ზურ ანაბაშვილი ვაზის პირველსავე მწკრივში ჩაღდა. ყურბენს მტევანს ხელისგული უმარჯვა და მაკრატელი შეაშველა.

— ეს ერთი და სხვა მრავალი!—ხმამალა შესძახა ზაურმა და ანხანავებს გადახედდა.

— ეგ ერთი და სხვა მრავალი!—ბანი მისცეს მეგობრებმა.

აქაერთუნდა მაკრატლები. კალათებში ჩაეფინა დაშაქრული მტევნები.

ბარაქინი შემოდგომა ჰქონდათ შილდელ მოსწავლეებს: 1680 კილოგრამი ყურბენი ჩააბარეს სახელმწიფოს. ასიოდე ლიტრი ღვინო კი თავად დაწურეს. ხეხილიდანაც უხე მისაგალი მიიღეს. სულ სკოლის საცდელი ნაკვეთიდან 9 ათას მანეთზე მეტი ფულიად შემოსავალი მიიღეს. აქედან ჯერ დოლი და აკორდეონი შეიძინეს, დანარჩენი თანხა კი თბილისში გაგზავნეს პიანინოს საყიდლად.

აი, სწორედ ამ პიანინოს ელოდებოდნენ დღეს ასე მოუთმენლად სკოლის გზოში თავმეყრილი მოსწავლეები... ვენახში შესული ლევანი და მისი მეგობრები ეზოში ატეხილ ხმაურზე უკან გამობრუნდნენ.

— მოდიან! მოდიან!—ყვიროდნენ გაზარებული ბავშვები და ქუდებს პაერში ისროდნენ, ადვილზე ხტოდნენ, ერთმანეთს ეხვეოდნენ.

მანქანის მარაზე მდგარმა უზარმაზარმა ფუთამ ბაღე სკოლის საექო დარბაზში გადაინაცვლა. სწრაფად შემოსხნეს ხის ჩარჩო და ჩამავალი მზის შუქზე საამოდ ალაპაღდა ძვირფასი ნივთი.

პირველი და საპატიო დაკერა წილად სკოლის საუკეთესო მოსწავლეს, მეექვსეკლასელ ციური კუჭავას ხვდა. დარბაზში მომხიბვლელად დაირწა ქართული მელოდია...

სოფელი ნელ-ნელა ჩაიძირა ღამის ბინდში. ვარსკვლავები აკაიფდნენ მოწმენდილ ცაზე. სკოლის დარბაზიდან კი დიდხანს ისმოდა მხიარული სიმღერები.

* * *

ეს იყო ამ რამდენიმე ხნის წინათ. ახლა შილდელი პიონერ-მოსწავლეები მუსიკის გაკვეთილებს ახლად შეძენილ პიანინოს აკომპანიმენტის თანხლებით გადიან.

სამუშაოები ვენახში კი ისევ გრძელდება.

კვლავ დადგა ვახუფული. დათბა. ტყეპოსა და ნუსეს ვიკირტები დაებერა. ვაზის მოსარწყავად მიმავალმა პაპა სიმონმა სკოლის ვენახში მოფუსფუსტ ბავშვებს შოკრა თვლიდ და მათკენ გამოსწია.

— ჰა, შვილოსა, თქვენც ხომ მორწყევას არ აპირებთ, ა?..

— არა, პაპა სიმონ, მორწყვით გუშინწინ მოერწყეთ, აი, დათბა და სხლვა გვინდა დაეწყეთო.

— სხლვაო?—არ ექაშნიკა გამოცილილ მევენახეს მათ ასეთი აჩქარება.— რაო, ყოჩივარდამ ხომ არ წაგახლისათ, ა? არა, შვილოსა, სხლვა ჯერ ადრეა. ხომ გავგივათ: „მარტის ერთი დღე რომ წინ გედოს, ზამთარს ნურც აქებ და ნურც აძაგებო“. ჰო და, ასეა, შვილოსა. ახლა სჯობს ვენახში სარი და სასუქი შეიტანოთ, მავთული გაქიმოთ.

ვაზის შეფუთვასთან ერთად ვენახში სამუშაოშიც იმატა. ნორჩმა მევენახეებმა პირველად მისში შეწამულს ვენახი, შემდეგ გათოხნეს და მწვანე ოპერაციაა ჩაატარეს. შორუნველობას არც იენისში აკლებენ. ორჯერ შეწამლეს, ამდენჯერვე მორწყეს და გათოხნეს ვენახი, ბოლოს გოგირდიც შეაფრქვეს ნაცრის საწინააღმდეგოდ.

სამუშაოს ვენახში ჯერ კი გამოლევს. არც შემოდგომა მოგვლგომა კარს, მაგრამ შილდელი პიონერები ახლაც მოუთმენლად მოვილიან მას.

წელს შილდელი მოსწავლეები თავიანთი სკოლის საცდელი ნაკვეთიდან ორჯერ მეტ შემოჭავალს მიიღებენ. შესაბამისად რთველიც უფრო დიდი და მომხიბვლელი ექნებათ და, რაც მთავარია, მათ უკვე გადაწყვეტილი აქვთ წლებანდელი შემოსავლით სკოლის ახალი, კეთილმოწყობილი სახელოსნო ააგონ.

ანზორ ხოქიაიკი

ბ ნ ჩ ა რ ი

თანამგზავრო დღეთა ჩემთა ძნელთა, ფრთადალილი ქედანი ხარ ბერი; შორის ყრუ და შორის უღრან ტყუთა რა ხანია მარტოდმარტო მელი; ფანჯარასთან ყარაულობ ფრთხილად, ძიძვა, სევდა გეგზინება ყელში, დამტკნარ თითებს შეასვენებ ხშირად, წინდის-ჩხირებს შეაჩერებ ხელში; მიტოვებულ ეზო-ჭიშკარს იქით შორს გაჰყურებ დავიწყებულ შარას, საზრუნავი და ათასი ფიქრი, ნალღეული და წინათგონობა გზარავს.

ზ ა მ თ რ ი ს
ს ა ლ ა მ ო

თოვლის ბუქი ცამდის დგება, ქარი ქრის და ჯანლია — ხან ძალღვივთ აღრინდება, ხან მტირალი ბაღლია — თივა-ნამჯის არევით ყავარს მოინახულებს, ხან გვიანი მგზავრებით კარებს მოვიკაყუნებს.

ჩვენი ქობი — ძელუვანა — ძველია და ბნელია; რაო, ჩემო ბებრუნხანავ, რისთვის მოვიწყენია? იქნებ ქარის ნალარამ, ქარაშოტის გრიალმა, იქნებ ჯარამ დაგვალა — წაფთვლიმა და გეამა?!

თანამგზავრო ჩემო ტკბილო, სიყრმის დღეთა აისო, მოშე თასი, ეგებ ღვინომ ვული გამიხალისოს! სიქევი სიმღერა: რას ჩიოდა შავი შაშვი ოხვრითა, წყალზე ვისთვის დადიოდ და კობტა გოგო კოკითა!...

თოვლის ბუქი ცამდის დგება, ქარი ქრის და ჯანლია — ხან ძალღვივთ აღრინდება, ხან მტირალი ბაღლია. თანამგზავრო ჩემო ტკბილო, სიყრმის დღეთა აისო, მოშე თასი, ეგებ ღვინომ ვული გამიხალისოს!

იქ, სადაც ხრიოცა და ხორშაკ ტრამალს უქიდა ხანძარი, მრისხანე გუშავი მოჩანს — აწვილია პირქუშად ანჩარი.

შვა იგი უდაბნო, ოდეს უღმა მრისხანების ეამი, და იმის ფესვებს და ტოტებს ჩაუღვა გესლი და შხამი.

მოწვეთავს ქერქიდან წყნარად, გამდნარი შუადღის გვატით, სქელდება საღამო ხანად, სქელდება, დიდდება ზანტი.

სათოფდ არავინ ეკარება — ირგვლივ სულიერი არ ჩანს, არცა ფრინველი ეტანება და არცა ნადირი ანჩარს...

მხოლოდ გრივალი დაეხლება დროდადრო ანჩარის ტოტებს და ისივ უმაღლე გაეყრება, უშალ დაგესლილი ჰვოდებს.

ხოლო თუ ღრუბელმა ჩაიარა, — შეეხო სიკედილის მთესველს, — წვიმა ჩანსჩრიალებს შხამიანი მხურვალე ქვიშაში ფესვებს...

მაგრამ მშრბანებელი მკაცრი არც დავიჭრებულა ამით ანჩართან გაგზავნა კაცი, და ისივ დაბრუნდა შხამით.

დაბრუნდა საშვი ფისით, ანჩარის გამტკნარი ფოთლით, თვალეში სიკედილის ნისლით, და ციებცხლელების ოფლით.

მიხბოდა ძალი და ღონე, მიეღო კარავში კენესით, და მოჰკვდა ბედარული მონა ზვიადი მშრბანებლის ფერხითი.

მეშვე კი ისრები დაშხამა, საომრად მოთხოზო ჯარებს, და შავი სიკედილი დაჰგზავნა ელნებალ ოობივე მხარეს.

ზ ვ ა ვ ი

ორწონებში კისრის მტრევით სადაც ტალა მიქრის ქვევით, საღ არწივთა გუნდი ჰყივის მღლევარებით, და საღ ნისლში თეთრად დღევის მწვერვალეში, —

ერთხელ ზავმა დაიჭექა — მთიდან ხევში ჩაიჩეხა — ამოაგოს ორწონხი და შვაჯურა, და მქუხარე თერგის ტალა შეაჩერა.

შელვა თერგი, შეცმა თერგი, თერგი ჰქუხს და თერგი ვერ რბის. მაგრამ, აჰა, ასი ტალა დაახვი, შეღვა ყალბზე გაბურღა და გაარღვია.

ქვეშ ამოჰყო თერგმა თავი, ძირს თერგი და ზეითი ზვაგი! და მას შემდეგ დევგმირულად ჰქუხდა ლალი, უღლად აღვა თერგს ყინულის თეთრი თალი...

ზღლ შარავგის გასდეს ლარი, შრიალებდა ურმის თვალი, ცხენოსანი ჰქროდა ჩქარი, დიდგავართა ქარავნობდნენ ქარავნები...

სად მხოლოდლა დაჰქრის ქარი დანანებით.

: თარგნა შარხან ლმხანიძე

მასწავლებელი

თანამედროვე კუმბელი მწერლის ალონსო ფერნანდეს კამას შემოქმედებას კუმბანში და ადამიანის სიყვარული ახსიათებს.

ვიდრე ამ მასწავლებელს თავის კოლეჯში აიყვანდა, ღირექტორმა დაკითხვის შედეგები შეაჯამა და დაფიქრა: გაცვეთილი კოსტუმი, გაცვიოლებული პერანგი და გამხდარი, ფერმიხდილი სახე აშკარად მტყუველებს მის სიღარიბეზე. დაიხ, გაკირვება და სიღატაკე სწორედ ასეთ დაღს ახვამს ადამიანს! ღირექტორის კუსტმა, ცისფერმა თვალებმა, მზარველობითი გამოქვეყნება მიაღო.

- იციო, მეგობარო, რას გირჩევთ? სასმელზე ხელი უნდა აიღო.
- ეგ არაფერია, ბატონო ღირექტორო.
- თამბაქოსაც ერიდეთ.
- არ ვეწვი, ბატონო ღირექტორო.
- მით უკეთესი. რა თქმა უნდა, თუ ხანდახან თამბაქოს გულს გადაუყოლებთ, ეს დანაშაული არ იქნება. ნასაღიღებს მეც ვეწვივ. მაგრამ აქ მოთავარი ზომიერება... ვარდა ამისა, კოსტუმი უსათუოდ უნდა გამოიცვალოთ. ჩვენი სასწავლებელი დღითიდღე არისტოკრატობადაა გადასული.

რატო კოლეჯს ემსგებნება. მართალია, ჩვენს მოსწავლეებში ჯერ კიდევ არიან გარეუბნული ბავშვები, მაგრამ შექლებული ოჯახები უკვე კეთილი თვალით გვიურებენ და, ვინ იცის, იქნება თვით ბანკირმა ღონ მივლმაც კი შემოიყვანოს ჩვენს კოლეჯში თავისი შვილი. გესმით, თვით ბატონმა ღონ მივლმაც!

— მესმის, ბატონო ღირექტორო... როგორც კი საშუალება მექნება, უსათუოდ ვიყოფი ახალ კოსტუმს და ორ პერანგს.

— მაშასადე, შეუთანხმდით. ჩვენ მასწავლებლებს თვეში ორმოც პესოს ვუსდით და შუადღისას, ათი პესოს ანგარიშში, საღიღის ვაჭმევთ. თუ თქვენ, მეგობარო, ყვავის მტკარაფერს დაღვეთ და არც თამბაქოს მოწვეთ, ორმოცო პესოთი იოლად გახვალთ. ორშაბათიდან შეუდევით მუშაობას.

შინ რომ დაბრუნდა, მასწავლებელს მეუღლე ღიმილით შეეგება.

— ღმერთო, დიდი ხნით შეუნარჩუნე ეს ადგილი ჩემს მეუღლეს, — შეევერა ქალი ღმერთს და ქმარს შეხედა, — შეტავ როდის გავკეთებდებამ ის ბედნიერი დღე, როცა შენს ერთ-ერთ წიგნს რომელიმე გამოცემილობა დაბეჭდავს. მაშინ ყველა დაინახავს, რა ნიჭიერი მყავხარ, ძვირფასო.

მასწავლებელი ორშაბათიდან შეუდგა თავის საქმეს. ოთხშაბათს ღირექტორი საბოლოოდ დარწმუნდა, რომ არ მოტყუვდა — კარგი კანდიდატი შეარჩია. მასწავლებელი კეთილსინდისიერად და გატაცებით ხსინდა გაცვეთილს და ბავშვებს მალე შეეყვარა თავი.

ერთხელ ღირექტორი უკანასკნელ გაკვეთილზე შევიდა მის კლასში. კლასის პირველი მოსწავლე დამაწე რუკას ხატავდა. მასწავლებელი კი ქალღმერთს რაღაც მოკლე სტიქონებს წერდა, შემდეგ ქალღმერთი დაშალა. ღირექტორი ვერ მიხვდა რასა წერდა მასწავლებელი. „ნეტავ, საშინაო დავალებას ამზადებდა ბავშვებისათვის, თუ ლექსს წერდა? უთუოდ საშინაო დავალებას ამზადებდაო,“ — გადაწყვიტა ღირექტორმა.

როგორ მიხვდი?! — გაუკვირდა მასწავლებელს.

მეოქო ფერის ხალაოში გამოწყობილმა, ანემიური სახის ყმაწვილმა, სწორედ იმ მოსწავლემ, რომელიც დაგახთან იღვა, კარგად იცოდა რასაც წერდა მასწავლებელმა. ეს ბავშვი „გარეუბნელთა“ რიცხვს ეკუთვნებოდა და სწავლას საოცარი მონდობებით იყო დაწყებული...

— ბატონო მასწავლებლო, თქვენ იმ ქალაქულ ლექსს წერდით, არა?—კითხვა ბავშვმა გაკვეთილის შემდეგ მასწავლებელს.

— როგორ მიხვდები?—გაუკვირდა მასწავლებელს.

— მივხვდი... აი, როცა კალენდრის ფურცელზე ლექსს ვნახავ, ყოველთვის სიამოვნებით ვკითხულობ ხოლმე. ზოგჯერ ბრინჯის პარკზეც შემხედვება ლექსი და მე ასეთ პარკს ვინახავ.

ამ საუბრის შემდეგ მასწავლებელი და მოსწავლე დამემობრდნენ.

გაკვეთილზე ისინი ერთ ზედმეტ სიტყვას არ ეტყოდნენ ერთმანეთს, მაგრამ კითხვისა და პასუხის დროს, ხმის კილოთი ან თვალის გამომეტყველებით უზიარებდნენ ურთიერთს თავიანთ აზრებს და ამგვარი საუბრები არ ბეზრდებოდათ.

ღამით, ღარიბი ვაზშმის შემდეგ, ბიჭი დასაძინებლად რომ დაწებოდა, უმალ მაგრა დახუჭავდა თვალებს, რათა მალე გასულიყო ღამე, მალე დამდგარიყო დილა, რომ კვლავ სწავლას შედგომოდა. „ეჰ, ამ ბიჭს პატრონი რომ ჰყავდეს... სილატაქე რომ არ გატახდეს და სწავლა გააგრძელოს...“ გაიფიქრებდა ხოლმე მასწავლებელი ძილის წინ.

მაგრამ სწრაფად გაიკროლეს ბედნიერმა დღეებმა, ავბედითი საათი მოახლოვდა. ეს მაშინ მოხდა, როცა სახეგარეუბნელმა ღირქეთორმა აუღლიტორაში ახალი მოსწავლე შემოიყვანა.

— ბატონო მასწავლებლო, ეს გახლავთ ჩვენი ახალი მოსწავლე, ცნობილი ფინანსისტის, ბატონი დონ მიგელ დე სილვის ვაჟი. ბავშვი ცოცა ჩამორჩენილია, რადგან მშობლებთან ერთად მოგზაურობდა. მინდა ზედმეტი საათები ვამეცადინო და მერე ჩემს კლასში გადავიყვან. ჯერჯერობით კი თქვენს კლასში იყოს, ბატონო მასწავლებლო.

ახალი მოსწავლე, საუცხოოდ ჩაცმული, ჯანსაღი და ლამაზი ბიჭი იყო. დაუოკებელი პატივმოყვარეობა ხელმძღვანელობდა მის ყოველ მოქმედებას და იგივე პატივმოყვარეობა კარნახობდა ბეჭდით ესწავლა. ბიჭი მსახურს მოყავდა სკოლაში და გაკვეთილების დამთავრების შემდეგ კვლავ მსახურს მოყავდა შინ. მისი საუფროსი კალათი ყოველთვის ნაირნაირი საკმელოთი იყო სავსე. ბიჭი ჰამდა, ნარჩენებს კი აშხანაგებს აძლევდა. მაგად მის გულუფლებას, ისევე, როგორც ბეჭდითობას, მასწავლებელი რაღაც ამრეწითი შესქქაროდა: ბავშვი არ იყო სულგარბელი. ის ცოდნისათვის კი არა—კარგი ნიშნისათვის იღწვოდა.

ერთი კვირის შემდეგ ღირქეთორმა მასწავლებელი იხმო და უთხრა:

— როგორც ხედავთ, დონ მიგელის ვაჟმა უკვე სამაო წარმატებას მიიღწია. უნდა დავებმარო ამ ბავშვს, ხომ ვეცმით?. ბატონ დონ მიგელს არ უნდა რეპეტორი დაუქირავოს შეიღს. რადგან თავად იგი ღარიბი იუჯიბიდანა გამოსული, ფიკრობს—ყველაზე კარგი მასწავლებელი ცხოვრებაა... ეს, რა თქმა უნდა, აზირებულობაა, მაგრამ... თქვენ, თქვენი მხრით ეცადეთ, შემღებისდაგვარად გამოჩრეულად გაუადეთ დონ მიგელის ვაჟი...

— გამორჩეულად? არა, ბატონო ჩემო. ასე რომ მოვიქცე, ეს სხვა ბავშვების აბურად ავღება იქნება და, თვით ბანიკრის შეღსაც ამით ცუდ გაკვეთილს მივცემთ. მე ვეხმარები დონ მიგელის ვაჟს, როგორც თქვენ გასურთ; ვცდილობ შევასწავლო რაც სპირია, მაგრამ ამ ბავშვს, კარგ მესხიერებასთან ერთად, ცოდ-

— არა, ბატონო ჩემო, ასე რომ მოვიქცე, ეს სხვა ბავშვების აბურად ავღება იქნება.

ნის ნამდვილი სურვილიც რომ ჰქონდეს, უფრო მეტს მიაღწევდა.

— ვგონებ თქვენ სხვა ბავშვი გაუკო კლასში გა მორჩეული.

— არა, ის სხვა ბავშვი იმდენად სჯობნის ცოდნაში ბანკირის ვაჟს, რამდენადაც ბატონი ღონ მიგელი მე მგჯობს თავისი საქმეების წარმატებაში.

ღირეჭტორს ცისფერი თვალები მოენისლა, სახე მოღღუშა.

— ჩემო მეგობარო, თავი დაანებეთ ეშმაკობას. თქვენი პედაგოგიური ცერემონიები წიგნის ფურცლებზეა კარგი, მაგრამ ცხოვრებაში, კლასში...

ასე დაიწყო ორთაბრძოლა.

— როგორც კი პირველ ადგილს დავიკავებ, მამა

მაშინვე მიყლის ველოსიპედს. არა, არასდროს არ დავკარგავ პირველ ადგილს, გინდაც ამისათვის წყალში გადავარდნა დამჭირდეს,—გულახდილად გამოსატყდა ერთხელ ბანკირის ვაჟმა.

მაღე მართლაც მიაღწია საგრძნობ წარმატებას. უკვე მეორე მოსწავლედ ითვლებოდა კლასში. ბანკირის ვაჟი მშუთხავე იყო. ყოველ გაკვეთილს ისე გაიზვიერებდა ხოლმე, რომ მოყოლის დროს არცერთ წერტილს, არცერთ მძიმეს არ გამოყოფებდა. მაგრამ მიღწეული წარმატება როდი აკმაყოფილებდა! მონდომებული იყო, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, დაკავებია პირველი ადგილი იმ ღარიბ ბავშვისა, რომელიც მთელი გულსისყურით ეწაფებოდა სწავლას, თანდათან ჰკარგავდ ჯანმრთელობას, მაგრამ მაინც თითოვლით ებღაუბებოდა პირველი მოსწავლის კეთილსინდისიერად მოპოვებულ ადგილს.

ეკვს ვარეშა, რომ მასწავლებელი სამართლიანი იყო. მის ფანქარს, რომლითაც ნიშნებს წერდა, ერთხელაც არ უხელმძღვანელოა პირადი კეთილგანწყობის გრძნობით.

ეს აწბავი კოლეჯის კედლებს გაცდა და მთელ ქალაქს მიიღო. მდიდარი ბიჭი ზუთხავედა, თანდათან ხელდებოდა, ღარიბი ბიჭი კი სწავლობდა, მაგრამ თანდათან ეცემოდა სულით.

— მეონი, ვილაც ტურტლიანი სოლომონი მაგრად ღვას, სარმის გამოღების საშუალებას არ გაძლევს, აა?—ნახევრად ხუმრობით და ნახევრად გაბრაზებით ჰკითხა შვილს კვირა საღამოს, ვახშობისას, ღონ მიგელმა.—რა თქმა უნდა,—მიუბრუნდა ბანკირი თავის მეუღლეს,—მასწავლებელიც მეორე ტურტლიანია... აი, რაშა საქმე! მეთი გუა არა მამკვს, ღირეჭტორს უნდა ჩაუვლამარაკო ამის შესახებ...

„ტურტლიანის“ მამა კი, დაინახავდა თუ არა, რომ ვახშობის შემდეგ მისი შვილი წიგნებით და რვეულებით თავის კუთხეს მიაშურებდა, უმაღლ დაუცაცხანებდა: „კმარა! თავი დაანებე სწავლას. სანთელი ისედაც ცოტა გვაქვს. შენ კი იმდენსა წვა, რომ ადამიანივერ ავივა“.

ღირეჭტორს ჩაულამარაკეს და, მასწავლებელს, რომელიც მტკიცედ იღვა თავის სიტყვაზე და არაფერში არ აპყვა მათ, მკაცრად დაუწუეს თვალუარის დევნება.

„თუ გონს არ მოვა, დავიხოვ. ისლა მაკლია, მაგის გამო უსიამოვნება შემხვდეს!“—გადაწყვიტა ღირეჭტორმა.

ბანკირი კი შვილის ამბით იმდენად დაინტერესდა, თითქოს მისი ბანკის მთელი კაპიტალი ამ საქმეში დებულყო.

— ჩემმა შვილმა პირველი ადგილი სწორედ მაგ მასწავლებლის ხელში უნდა მოიპოვოს,—გამოუტყდა ერთ მშვენიერ დღეს ღონ მიგელმა ღირეჭტორს.

დამარცხებული ბავშვი ცდილობდა მალე ზეშთაურებია. გაქცეულიყო იქიდან, გაცლიდა იქაურობას.

დირექტორმა ბერი ფირის შემდეგ აეთი ფანდი გამოიგონა: „არდადეგების წინ კონკურსს მოვაწყობ, შე თვით გამოიტან შეფასებათა ჯამს“.

მასწავლებელმა ღიმილით მოუსმინა დირექტორს. — ბატონმა დირექტორმა მიიხრა, არდადეგების დაწყებამდე კონკურსი ჩატარდება. კლასს ჩვენ ორ ჯგუფად გავყოფთ, კაპიტნები იქნებიან თქვენ და... თქვენ—უთხრა მან ღარიბ ბავშვსა და ბანკირის შვილს.

— ღიბ, ბატონო მასწავლებელო, სტუმრებიც და გვესწრებიან—დედა და მამა მოვლენ,—მაყად მიუგო ბანკირის შვილმა მასწავლებელს,—ამ დღისათვის შე ინდობისადან სპეციალურად გამომიწერეს კოსტუმი და, თუ პირველ ადგილს დავიკავებ, არდადეგებზე საცდიაოდ შევიტარაში წავალ.

არდადეგებამდე დარჩენილი დღეების განმავლობაში მეგობრებს გამაძაფრდა. იგრძნობოდა, რომ მეორე მონაწილეს ვიღაც ეხმარებოდა—რეპეტიტორი ანდა თვით დირექტორი.

ბოლოს საწიმიო დღეც დადგა. — ნეტაც კი დღეს ავად გავმხდარაიყავი... რომ იცოდ, როგორ არ მინდა სკოლაში წახვლა,—უთხრა იმ დღითი მასწავლებელმა თავის მეუღლს.

ფართო ღარბაში, საიდანაც მუდამ გუგუნის და ხმაურით იმსოდა ხოლმე, როცა კი იქ ბავშვები შეიკრიბებოდნენ, იმ დღეს სულ სხვაგვარად ვამოყურებოდა: ყვავილებითა და რუკებით მოერთოთ. სადღესასწაულოდ გამოწყობილი ბავშვები პარალელურად დედას სკამებზე ჩარჩვეულნი იყვნენ. გარდა ბავშვებისა, ღარბაში რამდენიმე მანდილოსანი და მამაკაცი იყო.

ორთაბრძოლა დაძაბულ სიჩუმეში დაიწყო. წამოდგა ინგლისური კოსტუმი და ათი წუთის განმავლობაში დეკლამატორივით კითხულობდა. არ გამოჩინდა არცერთი მძიმე, არცერთი წერტილი. შემდეგ, როდესაც დირექტორმა ინგლისური კოსტუმი შეაქო, წამოდგა იაფფასიანი, იმიტირებული კოსტუმი და სულ მცირე ხანს გაისმოდა სიწყნარეში გაუბეღმა, ეს-ეს არის თავში მისული სიტყვები, რომლებიც წმინდა, მართალ გრძნობებს გამოხატავენ.

გაუბედვარად, გულშეუგებრებლად გამეორებულმა აზრებმა არ დაინტერესა ღარბაში და, როცა იმიტირებულმა კოსტუმმა დაამთვრა, მას მხოლოდ ორი თვალი შეუხრებოდა.

დამარცხებული ბავშვი ცდილობდა მალე დემთავრებოდა, გაქცეულიყო იქიდან, გაცლოდა იქაურთაგან. ენა ებზობდა, თვლით იწურებოდა, წამდაწუმ კარს უჭურებოდა. აღარ უხმენდა მისი. დასაბნეველად გამოჩნულ საჩრატებულ შეკითხვებს, რომელთაც ხეტუვასავით აურიდნენ; არ შეურაცხყო მოჩვენებითი გულის-ტკივლით გამოთქმულმა დირექტორის თანაგრძნობამ, ღიმილით რომ უთხრა: „მე უფრო მომზადებულნი მე-გონო... ბავშვი გაუმედა, გამოითვა ყველაფერის და უცებ დანახა თვალები, რომელთა დანახვაც არ უნდოდა და შეგნა მასწავლებლის მჩიხსნე ხმა: — კმარა, ბატონო დირექტორო, გაიმარჯვა თქვენმა თუთიყუშმა! ჯალათებო, თავი დანებეთ საწყალ

— კოლეჯი დავტოვე, ჩვენ ისევ ქუჩაში დავრჩით.

ბავშვის ბატონო დირექტორო, თქვენ ხომ ეს სცნა ბანკირისა და მისი მეუღლის საამებლად მოამზადეთ. ამ ბავშვის ცოდნა იყო მისი ერთადერთი საგანძფრი, თქვენ კი ახლა, აი ამ წუთში, გააძარცვეთ იგი და სამუდამოდ დაუბრუნებელი გულში ეცვი. გაიხარეთ, ბატონებო! თქვენ, ბანკირო ღონ მიძველ, რაც ბანკირად ყოფნისას მოიპოვეთ, გაცილებით მეტივე იმაზე, ახლა რომ ამ ბავშვს მოპარე!

მასწავლებელი გავიდა და განცვიფრებული, დამბლადაცემული ღარბაში დატოვა.

„გოგია!“
„უთოვად მოვარალი იყო!“
„ბოლშევიკია!“
გაისმა ღარბაში კარგა ხნის შემდეგ წამოახიხლები.

მიუხედავად დირექტორის თავგამოდებისა, ჯერ-ღონს გადაცემა უხალისოდ ჩაიარა. თვით ბავშვებსაც კი საჩუქრად მიღებულმა ტკბილულმა არ მოჰგვარა ის სიამოვნება, რომელსაც უფრო იაფფასიანი კამფეტების მიღებისას გრძნობდნენ.

მასწავლებელი შინ რომ დაბრუნდა, მეუღლე მისი სახის დანახვისთანავე ყველაფერს მიხვდა.

— რა მოხდა? სიმაართელე მითხარი...

— კოლეჯი დავტოვე. ჩვენ ისევ ქუჩაში დავრჩით. ვგონებ კვლავ ჩემი თავშეუკავებლობა ამის მიზეზი... იცი, ძვირფასო, მთა ჩემს საუკეთესო მოსწავლეს მოპარეს ჯალათი, რათა იგი ბანკირის შვილისთვის მიერ თმობათ. შენ რომ გენახა ის საბრალო, გაძარცვული ბავშვი... აბა, დაუქრდი, ჩვენ რომ ვატი გვეყოლოდა და იმას მოქცეოდნენ ამგვარად... ჰოდა, ავდექი და პირდაპირ მივხვალ, არამზადები ხართ-მეთქი. მაშ, არ უნდა მეუქვა, ძვირფასო? მითხარი, არ უნდა მეუქვა არაფერი... უნდა გავრუმებულიყავი?

— არა, შენ კარგად მოიქციე. შენ რომ სხვებივით გავრუმებულიყავი, ახე ძლიერ არ მეუყვარებოდი.

ორაგნა ნინო საშუაშვილომა

ლიმიგრა ობოლბა.
სპორტის ოსტატი.

შხარსზე

ენგურის ხეობის მალა აზიდელი კედელი დასკერის ჩვენს ბანას. ცხენები ტვირთობა სურსათით და საჭურველი. ხალდეს ხეობით ბოლკებს მივყვებით მწვერვალების მისადგომისაკენ. ხეობა თანდათან ვიწროვდება. ორი შესვენების შემდეგ ღიდი დაქანება კლებლობს და გადავდევართ ხეობის შედარებით გაშლილ ნაწილში. საიდანაც მოჩანს სვანური სოფელი ხალდე და კავკასიონის მთავარი ქედი თოვლით დაფარული მწვერვალებით.

კლდეებიდან მძლავრად გადმოქუქს ჩანჩქერი. მოწუწვდილი ცაზე უცერად დაიბეჭა, ღრუბლებით დაფარვა მიდამო და კოცისპირული წვიმა დაიწყო. ხალიჩებით დაფენილი ალპური საძოვრები ნისლით გახეხია და ჩამოხნულა.

შეჩერებოვ მივყევით ბოლის და სოფელ ხალდემი თავს გაჯავრით სვანურ სახლებს. გამოიბარა. გამოვეხიხიეთ ტემურარმიოვარ სვანებს და გავედქმეთ ზუს. ტყიანი ზოლი დამოაზრდა და ჩვენს წინ გაიშალა კავკასიონის ალპური საძოვრები. სადაც სოფელ კალის საზღვრო საკლდურწერი ფერხება გაშენებული. სადამოაც მოგვისწრო. ფერხის მახლობლად გავმალეთ კარგები, მწვერვალ ქალები მაწვინთა და სვანური სულგუნით გაგვიმასხმინდნენ.

ამით ცო მოწმუნდილი იყო. დილით დაშვარა მყინვარებიდან ცემ-მა ქანბა და სამხრეთ დასავლეთიდან დაიძრა ღრუბლები: ამინდი არ გავცლის კარგად დაგაოფლოვით მალა აზიდელი მწვერვალები: შხარა, ჯანღები, გესტოლა, რუსთაველი, ქაიხი, თუნოლდი და სხვა-ნი. ბევრი მთასველი დაავაკცა ამ მწვერვალებთან ბროლიამ. ბევრი საინტერესო ასედა მოხდარა აქ. მაგარა კიდე შერა ამ მწვერვალებს გაუვლიდა და შეუსრავალი კვლები

მოუხრედავად ცელი ამინდისა, მჩამდე დატოვებულია გავსწიეთ მყინვარ ხალდეს გაყოლებით. ამინდის ცვალებადობა ძალზე გავაქი-რება, მოსოლდენული ხელი შეგვიშალს. ასეც მოხდა: ყინულის მორე-ნაზე ვიღვქეთ, ისეთი ძლიერი სტევა წამოგვყარა, რომ იძილებული გახდით სწრაფად გავგეშალა კარავი და თავი შეგვეფარებინა.

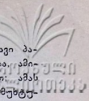
არასახარბილო აღმოჩნდა მთრე დღეც ძალზე ცხვა თოდნარევი წყნა წყნის—საწვიმრები ჩავიკეთი. ბანაე ვაშლურე ქრქოლდე დაქანების მყინვარულ მორანს შევკეთი ზე-ვით. მყინვარების სათავისაკენ თანდათან გა-მოიდარა. ჯანღიანმა ჯანღამ თავის ქნა, კვლავ ვახლით შეიბურა. დღის 3 საათზე მო-ვაწვეთ საივროშო ბანაე. მოჩანს კავკასიონის ბუმბერაზი მთების მწვერვლები ამწვანებულ ფერ-ღებებით. ალპური და სუბალპური, წიწ-ვიანი, შერეული, ფოთლოვანი ტყეები, აქაფე-ბულ მდინარეთა ღრმა ხეობები, პატარა ტრა-სებზე გაშენებული ღამაზი სოფლები, მაღალი სვანური კოშკებით. ხალიჩებით დაფენილი პურის, ქერის და სიმინდის ყანები.

დიდი კარავი გავშალეთ, ნავთქარაზე გა-შაბი შხადდება. პატარა საველე რაიოშიშ-ღენი გვაქმნის ამ უკაცრიელ ადგილას ახალ ამბებს. ვისმინე ქართულ სიძულეს. დაღლილ-დაქანცულებს ვახშის შემდეგ ერთდროულად ჩავევინა.

დილით ოდნავ გამოიდარა. 11 საათზე სტევა წამოვიდა. სტევას თოვლი და წვიმა მოსყვა. მივიღე დღე კარავში ვზივართ. ვერ გახერხებთ დავხვევროთ შხარს ურთულეს კედ-ლებში. მთრე დღეს, შეზინდებისას, ქარის გრი-ალში ადამიანის განწიურული ძახილი ისმოდა. ფარებით და წამოსახებებით ყველანი გარე-ვამოცუვიდით; ძახილი რამდენჯერმე განშო-რდა და გაავრკეოთ, რომ ჩვენს მარჯვნივ, ქვევით, მყინვარებიდან გვეხადნენ. დავეშვიტე მყინვა-რის ნაბრალბისაკენ. 200 მეტრი რომ გაეიკეთი, თავს წვაადქეთ უშუო მდგომარეობაში ჩავარდნილ ორ ახალგაზრდას, თოვლოლითი და სხვა ტოპოგრაფული მოწმუნებო-ბით დაბეჭოვრულბებს. ისე გაიწერაღვიწენ—განძრევის თავი აღარ ქი-რნათ. მიხვდითი, რომ ახალგაზრდები ტოპოგრაფთა გუგუფთან იყენ-და ამ დღეგამაში გზაახნეულბებს არ იყიდნენ რა უქნა. სასწრაფოდ გადაიყვანეთ ჩვენს კარავში. გამოუცვალეთ ტანსაცმელი, დაეუზილეთ გაუწიური ხელი-ფეხი და ცხელი ვახშმის შემდეგ თბილად დავიძინეთ.

კიდეც ერთი უფურული ღვე გათავართ კარავში მიიჯკულებამა. მთრე დღეს შედარებით კარგი ამინდი დადვა. სასწრაფოდ დავი-ტვირითი და ხალდეს მყინვარს შევკეთი ზეითი. ყინულის ხხადაღე-ბულ ნაბრალბში თოქში გაბიშლები მიიკვიცეთ გზას. ხანგამოშებით შხარს ვერტიკალურ კედლებს შევკეთი. ყინულზე ალიბინტური ლოჯებიანი ფესსაცმლით ვეღარ ვიკიდებთ ფეხს. იძულებული ვართ აი-კითხე წრიახებით გავიკეთით და სასუბერევი ვერათ. მოძრაობა ძალზე განძელდა, რამდენიმე ადგილას პალოვ დავატეთით და თოვლით დავა-რულ ყინულოვან ელზე გავვიეთ. წინ მივაგალა ვიგარქი. მთი თოქ-მა მაგარად დამქანა, წყარაინი სწრაფად ჩავარკვე მკერე თოვლით და იქვე ჩავიკეთე; ჩემს უკან მიამავალ ამხანაგს დახვევროთ ნაბრალის ხი-ლი ჩასტეხია და შიგ ჩავარდნილა, თოქმა გვიხანა. იგი ჩაკელებული აღმოჩნდა ნაბრალში. წელა ამოუხრებო და ზეით ამოიყვანეთ. 3 საათ-ზე მეადწიეთ შხარს კედლის საწვიის. სასწრაფოდ დავდეთი თოვლიან ველზე კარავი, მაგარი თოვლის აუტრევი მოვეჭრით. კარავს ირგვლი კვლებში ამოვეშენეთ. ბარგი კარავში მოვათავსეთ და შხარს კედელი დავხვევროთ, ჩავიხატეთ. დავაუხვევროთ ასასველი და შხარს კედელი დავხვევროთ, ჩავიხატეთ. დავაუხვევროთ ასასველი და შხარს კედელი დავხვევროთ, ჩავიხატეთ.

შავი, მოძრაი ღრუბლებითაა გავსული ცა. ყველა უბრავი ხანგამოშებით ღრუბლებს ელქეპე განააბებს. ამინდი თოვრებს, მაგარც ცხად აღარ შეიძლება. ვეშხლებით გასასველი და მხოლოდ 17 აგვისტოს შევტვილი შხარს ძირში გადამაცვლებამ.

ოხნი გაგზავნილნი იურიანის დასაწყებად. ჰქვანი ჩვენს მეთვალყურე-ებს რჩებენ ჩვენი კარგების მასობრივად ევეტროულა მე-ჩვიარი მში-ვე მასობრივ კაცსა და ღრმა ნაწარალი წარმოიქმნა. იძულებული ვაგე-ლიო კარგები სხვაგან გადაგვტანა.

აქ, შვედეთის ძირში, ანკრინდმა 3200 მეტრის სიმაღლე ვეჩვენა, რაცაც დაამტკიცა ჩვენი ვარაუდი, რომ შხარას ვერტიკალური კლდ-ის სიმაღლე ირიათს მეტრის უღრის. ხედა ვეწუებით იურიანს, დახმარე ვჯვრე და დარჩება აქ, ჩვენს კი მათ. ხედა საღამოს, ალბათ, შხარას პირ-ქემი კლდებთან მივსალმებით.

მეორე დღეს, დღის ხუთ საათზე, შვედეთი კლდის პირველ მო-ნაკვეთებს. დიდი დაქანების ყინულები გველოზებან წინ. ხეების კი-ნებზეთი ჩაჭრილი კლდებანი ქუბებში გუმათივითი აღმართულან მწვერვლის მისადგომებთან. თოქში ჩაშვლები დაძაბულად წერაყის და ერთმანეთს სარკისებრად მოღალაქე ყინული იხსლებას წერაყის და სახვეურების ჭრა ძალზე მწვლდება. ეჭვარობთ, შხის ამისკლამდე ვეინ-და ვაგევიც ამ ყინულის დარს, რომელიც ყინულის და ქვის ცაქინისა-გან არის წარმოშობილი.

ყინულის მასობრივად მოწყვეტილი ღოდები ფრენით გამოზბიან ქვევით.—ჩვენსთვის, კუვარებით გვერდით აზღოდ კლდის ქიმებს და ვეთმობთ გზას.

ყინულები ექვსსაათიანი ჭიდილის შემდეგ გადავდგარი კლდე-ზე განიჭის მასობრივ ვერტიკალური კლდები ძალზე ავეტრებენ შორაობებს. მუცითი ევერდებით კლდებს, ვისავით ერთმანეთს მხრბ-ზე, ვაქვლები კლდის პაღლებს და ასე მივივით წინ, მხოლოდ წინ. მთელი დღის განმავლობაში ვერ მოგვებნეთ შესანებნელი აღვი-ლი. უკვე მზე კარგა გადასული იყო, რიცა სამოცდაათმეტრიანი ვერტი-კალური კლდილი დაეძვლიეთ და კლდეში ვიწრო ღარს წავაწყდით. ამ ღარს ავევით ზევით და სიამით ამოვიწმინდე: წინ წარმოწული კლდე საკმაოდ დიდ ღრუდს ქმნიდა. დაღამდა. დღის წვაღებით შევღვიო კარგე ღრებში და დამის გასაგეგად მოვეწყეთ. მხოლოდ და მხო-ლოდ წულის ნაკოვანება ვაგაღონებ, მაგრამ მალე ამასაც ვეშვლა: ავიწით პატარა ნავიქურა და მასზე ყინული ვაგაღნიეთ. ცხრა საათზე კარგიდან თავი ვაგაყვით და დახმარე ვჯვრე ხელის ფარით გამო-სახატებელი ნინიანი მივივით. დახმარე ვჯვრევაქ ქვევდან სწრაფად ვეკასუხება და მალე ნინებში ვეულოთაილ ასუფაროთი ვაგაბით: მივსალ-მეთ მათ, ვანიწნეთ კარგად ყოფნა. იმათაც წარმატება ვეცურებენ. დაღ-ლილებს სწრაფად ჩავევინა.

აღრე ვაღვივებთ ერთმანეთს, ვარეთ სასტიკად ცოვა. ჩვენს კარავს შვიგინად ორბოქსავან ყინულის ფენა გაკყოლა და ნავიქურით მოგ-ვისდა მისი ვაღნიდა. ვაწყოლები მივევით კლდეს ვირთ ხევრელი-სებური აივითი. ვებრით სავეტრებებს და დიდი სიფრთხილით მივიწვით წინ. მთულოდნელად ზევით კლდის ყინულ-ვანი ლოდი მოსწყდა და ჩვენსკენ დაეშვა. მო-ფიქრების დრო აღარ იყო. ვადავეშვით სხვა-დასხვა მიმართულებით, რათა ლოდის დარტყმა ოკვიანდ ავეტეკლებინა. ერთი წამის შემდეგ გამოირკვა, რომ თოქმა ვეგინა. თოქი იქვე ამოშვრილი კლდის ლოდს მოსდებოდა და ორ-ორნი, მარცხნივ და მარჯვნივ, ამ დიდი დაქანე-ბის კლდეზე ჩაშოკიდებულნი აღმოჩნდით, ყინულის ლოდი კი, რომელმაც ასეთი საფრთხე-ში ჩავეყენა, შუა ვაიარა და უფსყრულში ჩაი-ნოქა. დიდი წვაღლებით ამოვწით ერთმანეთი, მივეულოეთ ერთერთს ვაღარჩენა და წინსვლა ვანავებრეთ.

წინელმა და სახიფათო გზამ თანდათან იმა-ტა. დღის მეორე ნახევარში ამოვარდა ძლიე-რი ქარი, ამინდი შევიცალა, თოქს, ნისლმა დაბურა ვეკლფური. ცუცბო ვერდობზე ძლიეს

მოგებნეთ ვიწრო, თოქიანი აღდგოი, ნახევრადგამოლი კარავი პა-ლოლებზე დაბითი და შიგ შევეყვით. დაწოლა არ შეიძლებოდა, ამი-ტომ ჩამოსხმბრები ერთმანეთს ევეტრობდით და ისე ვთებებოდით, ვან-ისიკ დამატა, რომ მწვერვლებიდან დაიძრნენ ევეტრობით დაშვებულ-ლი ღრებლები, ექებდნენ დაშვების აღვილებს, ექებდნენ კრინას. შეძ-ლებისამებრ სწრაფად მოვივით კარგიდან კრინის ყველა საგანი და ისედაც ცოვი აღმე თვითრად ვაგაოთეთ.

დღის 8 საათზე შევეტეთ ჩვენს წინ აღმართულ კლდებს. კვდ-ლებს შორის ჩამდარი ყინული სარკისავითი კრიალებს. სავეტრებებს ჭრისას წერაყისისაგან ანასლები ნაშხტრევეებს სახეს ვეკაწყარევენ. სა-დაშვებებს, დამის ვასათვე ადგილი კი არსად ჩანს. ნახევრადაკლდე-ლები ვაოთვე დამეს. წუერული ვეაწყუნებს, მაგრამ წვაღი არსად...
იხვე კლდები, იხვე ყინულოვანი ღრები ვეკლბება. დიდი წვა-ღებით მივესაუთო წინ.

ოთხი უძილო ღამის შემდეგ, ვერტიკალურად აღმართული მწვერვა-ლის წინა ყინულოვან კლდეს მივაღვიეთ. დღის 10 საათიდან საღა-მის 8 საათამდე მხოლოდ 350 საფეური ვაგევიეთ. 8 საათზე კი, მწვერ-ვალზე ერთმანეთს ვამარჯვებას ევეტრობდით.

ძლივს მოვასწრით წერილის დაწერა და ნინის აგება, რომ და-ღამდა კიდეც თოვა დაიწყო. ქვევით დაშვება აღარ შეიძლებოდა. ვაგ-შალეთ კარავი და ღამე იქ ვაგატარეთ, მაგრამ უეცრად დახმარა ქა-რიშხალა და კარავი დავეციხა.

ინათა, ამინდი ვაურტყდა, მაგრამ დარჩენა აღარ შეიძლება. თოკე-ბში მჭიდროდ ჩამხმდნი ახალი გზით ვეშვებით ქვევით. ისეც ყინულე-ბთან და კლდეებთან გვიხდება ჭიდილი. დამხმარე ვჯვრუთან კი დიდი ნინლის დიდი დავკარგეთ კავშირი. ინსტიტუთი მივიკლეთ გზას. ორ-მოცმეტრიანი თოქით თანდათან ქვევით შევებინა და სტიქითთან რვა-დღიანი პიძილის შემდეგ მშვიდობით ვაღრუნდებით ზანაკში.

მაგლე დღის ავშალეთ ზანაკი და საძირებისსკენ ვაგემართეთ, საი-დანაც ჩვენი სვამს მახიმძლები «ლოლოთა მიოსმობს».

ასე გამოიყურება ზეია-ნა დასავლეთიდან. წრეში: მწვერვალი დაე-რობითაი

(ზ ლ პ ა რ ი)

— დედა, დედა! ოპ, როგორ მცხელა!

— რა, გენაცვალე, რა, შენი ქირომე?

— წყალი, წყალი მიმაწოდე!

— ამა, აი, წყალი, მერე კი წაშალს დაღვე, კარგი, გენაცვალე?

— წამალი არ მინდა, არა!

— ექიმმა თქვა, თუ წამალს დაღვეს, სულ მალე კარგად გახდებოა. შეხედე, თოვლის ფიფქები როგორ ეფინებოან დედამიწას—იგუნდავებ, საცვაოდ წახვალ. დაღვე, ჩემო შეილიყო, ჩემო ბიჭიყო.

— არ მინდა და არ დავღვე!— გაქირვეულდა ოთარი და ტურჩები სატრიალად დაბრკია.

— რა გენა, რა წყალში ჩავეარდე? ასე ვერ გამოჯანმრთელდება, ეს საწყალი. აი, რამდენი დღე ავადა და ვერ იქნა, წამალი ვერ დავაღვენი,— შესჩიოდა ცრემლმორეული დედა ავადმყოფის სანახავად მოსულ მეზობელ ქალს.

ავადმყოფი მიჩუმდა და გაიტრუნა. მხოლოდ ხანდახან ბორკავდა და ბალიშზე მოუყენებდა ატრიალებდა თავს, ტურჩებს აწყობაუნდა. ოთახში სიჩუმეს მხოლოდ საათის ტაკა-ტუკილა არღვევდა.

— მამა, მამა!—უერკად გაისმა ოთარის ხმა,—შენი ქირომე, დიდი მადლობა... უჰ... რა კარგი სათამაშოა!..

„ზოდავს ჩემი ბიჭიყო, ზოდავს!— მკვიტრცლად წამოვარდა ფეხზე დედა და ლოგინთან მიიჭრა, ავადმყოფს გავარჯარებულ შემღვზე ხელი დაღო და ბალიში გაუსწორა.

ოთარი მართლაც ზოდავდა. წამოწითლებულ სახეზე ერთკობოდა, რომ სიცხე მომატებოდა.

გაბოროტებულმა დედამ ოთახში წინ და უკან სიარული დაიწყო. მე-

რე, თითქოს რაღაც გადაწყვიტაო, სწრაფად ტელეფონთან მიიჭრა.

— დიხ, დიხა! ექიმო, ბოდიშს ვიხდი, რომ გაწუხებთ. ტემპერატურამ ძალიან მოუმატა, ცუდად არის, ზოდავს, სასწრაფოდ მობრძანდით, ძალიან ვთხოვთ...

— ნეტავი ვიცოდე, რად გინდით ექიმი, როცა ბავშვი არც წამალს სვამს და არც ნემსს იყვებეს,—უსაყვედურა დედას მოსულმა ექიმმა.— თავგებდასა და ახირებულს ზრდით ბავშვს... ოთარმა თავისთავს თვითონ უნდა უშველოს, წამალი უნდა დალიოს, ნემსიც უნდა გაიკეთოს...

— არ მინდა, წამალს არ დავღვე!— გაისმა უერკად გონმოსული ოთარის ხმა.

ამ სიტყვებს ექიმმა ყური არ ათხვია და განაგრძო:

— ოთარმა კარგად უნდა იცოდეს, რომ დადიანს, როდესაც დაავადების გამოწვევები ბაქტერიები შეესვია, მასთან საბრძოლველად სისხლში ჰყავს სპეციალური ჯარი, რომელსაც ფაგოციტებს უწოდებენ, ესე იგი, ბაქტერიებს მკამებენ. ჰოდა, თავის დროზე მიღებული წამალი თავისი კარგი დახმარებაა მათთვის, ვერაღ მეტრთან—ბაქტერიებთან ქილდო.

ექიმის ხმა ოთარის სულ ყრულ და ყრულ ძმის... ავადმყოფი ნელნელა ბურხანო მიდის... და, აი, მას წარმოუდგებია ერთი მეორეზე სახარბიო ზამენიანი:

... ოთარი წვეს საღდაც უდაბნოში, მაღალი ციხის ვალაჟის შიგნით. არაჩვეულებრივი პაპანაქებისაგან ძლივსა ითქვამს სულს. ბევრს ფიქრობს, მაგრამ ვერ გაუგია, როგორ მოხვდა აქ. შეხედეთ! ეს რა საკვირველებია? რაღაც უცნაური არსებობს—პატარა ქონდრის კაცები ათასობით შესევნიან ციხის კედლებს, ომი გაუწაღებიათ... ისმის იარაღის

ღრქიალი, დაკრილია გმინვა. ეტყობა, შემოსეულ მტერს ციხის დამცველთა წინააღმდეგობა დაუძლეველია, მაღალი კედლები გადმოიუღასავს და შიგნით შეჭრილა. ოპ, რა საზოგადოარი შესახვედები არიან! წინდის ჩხირებივით წვრილები და მალღები, გრძოკულებივით, თავები წაწვეტებული აქეთ, ხოლო თავლები? ნულარიტყვი! უზარმაზარი და გადმოკარკულული. ხელში ცეცხლი უჭირავთ.

საშინელმა აზრმა გაუფელა ოთარს, თმები ყალჯზე დაუღდა: ეს ხომ ჩემი ჯანმრთელობის მტრები არიან, ჩემი სიკვდილი სურთ. მათ ექიმმა ბაქტერიები უწოდა, არა? შეხედეთ, მართლაც რა საზოგადოარი არიან!

— აქეთ, აქეთ მომყვები, მტერს ციხის კარები არ დავანებთო, თორემ მაშინ ხომ ციხესაც აიღებენ.— გაჭყეის რაღაც ძალი და ღონე აქვს ერთ-ერთი მებრძოლი, ეტყობა სარდალია.—წინ ჯანმრთელობისნებო! სიკვდილი—სიკვდილისნებო!

„ესენი ხომ ჩემი ჯანმრთელობის დამცველები, ჩემი მეგობრები—ფაგოციტებია“.—გაიფიქრა ოთარმა.

დიხა, ექვი არ არის, ესენი ბაქტერიების გამომღებლები—ფაგოციტებია, ოპ, რა ლამაზები, რა ლოზირები და მარღები არიან! თეთრებში გამოყოხილან, თეთრი ჩქემებიც ჩაუკვირებო. ხმაამოღებულნი გაბედულად უტყვენ მტერს. მაგრამ, ვაგლახ, რომ ვერაფერს ხდებიან. იძულებული არიან მტერს შემოკვარი უტყვევის გამო მთელი ფრობტით უწან დაიხიონ. ბაქტერიებს კი სულ ახალი და ახალი რეზერვები მოსდით.

ოთარმა ახალა შენიშნა, რომ ეს საზოგადოარი არსებანი—სიკვდილისნები ზედ დასდიან ხელღებზე, კისერზე ასულან, პარში უტყვებიათ, ხელიკებივით დასრიალებენ. ამაოდ ცდი-

ლობნ ჯანმრთელობსენბი—განდევ-
ნონ ისინი, მოაცილონ ოთარს.

ყველაზე ძნელი ამ ამბავში ის
არის, რომ თვით ოთარს არ შეუძ-
ლია თავი დაიცვას, ძალა არ შეს-
წევს, სუნთქვა ეკვრის, პაერი არ
ყოფნის, უნდა დაიყვიროს: მომეშე-
ლეოთო, მაგრამ ხმა არ მოსდევს.

გაათრებულ ბრძოლა ციხის
კარებთან გრძელდება. მტრის ჯარე-
ბი რალაც უსწაურად მრავლდებიან.
ჯანმრთელობსენბის ხმლით უშაზე გაჩე-
ხილ თითოეულ ნაწილთან ახალი
ბაქტერია იბადება. საწყალი ჯანმრ-
თელობსენბი დაიბნენ, აღარ იციან
რა ქნან. მტერმა ციხეს ხანძარი გაუ-
ჩინა. ცეცხლის ალი სულ უახლოვდ-

ცის თქმა უნდა, მაგრამ ერთბაშად,
თითქოს შავი რამ გადაფარესო,
კვლევი მიიბნინა... და, აი, იგი ისევე
უღანზოშია. გარშემო ცეცხლის ალი
ტრიალებს, ციხის კედელთან აქე-
ქილა მიდის ბრძოლა. ეტყობათ,
ჯანმრთელობსენბს ძალა გამოლევიათ.
აი, ერთი მათგანი ეცემა განგვირუ-
ლი, მას მეორე მიჰყავს. მტერი გა-
მარჯვების ზეიმობს, იგი ყოყინითა
და სიხარულის შეძახილებით წინ
მიიწევს...

უეცრად ოთარს მიწისქვეშა გუგუ-
ნი მოესმა, და, აი, საოცრებამ! იქვე
ახლოს აიხილა ვეებერთელა ბოთლის
მსგავსი მთა. მის მწვერვალზე ბოლი
აიკლავა, იქაურთა შვირყა და
ვეულკანმა ამოხეთქა. მთიდან ლავა

ყალყზე უდგასო, განიერ მხრებზე
თვითი ნაბილი წამოუდგა.

— გაუმარჯოს გენერალ წამალს,
ვაშა!— გაკვირან ჯანმრთელობსენბი.
წამალს სასულ ორკესტრის თანხ-
ლებით მოდის და მიიმდგირს:

გენერალი ვარ, წამალა,
ბეგრი გმობრობის ჩამდენი,
მე ექიმებმა მრავალჯერ
ჯილდო მარგუნეს რამდენი!

ყველან ეიმარჯვებ ბრძოლებში,
ჩემზე ამბობენ: „გმირია!
საა წამალა განჩნდება,
იქ მტერი გასრესილია!“

წამალს ჯარისკაცებიც ბანს აძ-
ლევენ, მოდიან და მოიმდგირან:

ოთარი მართლაც ბოდავდა. წამოწითლებულ სახეზე ეტყობოდა, რომ სიცივე მომატებოდა.

ბა ოთარს, კიდეც ცოტაც და მას
ცეცხლი შთანთქავს.

— დე-და, დე-და, მიშ-ვე-ლე! — შეპ-
კილა მან. ერთი წამით გონს მო-
ვიდა, გაახილა თვალი და ხედავს,
რომ ლოგინში წევს და თავს დედა
და ექიმი დასტრიალებენ.

— უშველეთ რაზე, ექიმო, ძალიან
ცუდად არის! — ევედრება დედა.

ექიმი კვლავ მაჯას უსინჯავს, ეტ-
ყობა, შეშფოთებულა.

— კმარა, მეტის დაყოვნება აღარ
შეიძლება, სასწრაფოდ ნემსი უნდა
გავეყვითოთ და შევეცადოთ წამალი
პირში ჩავსახათ.

ოთარს ესმის ეს ლაპარაკი, რალ-

წამოვიდა, ოთარს უახლოვდება,
ცოტაც და წაუეკვს მას. მაგრამ
შეხე! ეს თურმე ლავა კი არა, პა-
ტარა ქონდრის კაცების ლაშქარი
ყოფილა. „სიკვილილოსნებს დახმარე-
ბელ მოსვლიათ“ — გაუელვა შეწუხე-
ბულ ოთარს, მაგრამ არა! მტრის
რიგებში ჩოჩქოლი შეიქნა...

— ვაშა! ვაშა! მოკავშირე ჯარე-
ბი მოვიდნენ, — შესძახეს ჯანმრთე-
ლობსენბმა და სიხარულისიგან ქულე-
ბი ცაში-აისროლეს.

ლაშქარს წინ მტკიცე ნაბიჯით
მოუძღვინ ახოვანი სარდალი, მკერდს
მრავალი მედალი და ორდენი უშვე-
ნებს, გრძელი უღვაშები თითქოს

წამალს ჯარისკაცი ვართ,
მრავალი ბრძოლა გვინახავს,
აღამიანის სიცოცხლეს
მულამ ჯანმრთელად ვინახათ;

სიკვილილოსნების ლაშქარნი
სიკვილით გადაგვილახავს;
წამალს ჯარისკაცი ვართ,
მრავალი ბრძოლა გვინახავს.

მტკიცედ მოაბიჯებს განრისხებუ-
ლი ლაშქარი. ჯარისკაცებს ცალ
ხელში ჩირაღდენებიც უშველებელი,
ბანგთ სახეე ჯაშუბი უქირაოთ, ხო-
ლო მეორეში — გრძელი შუბებიც. ქარ-
ში ფარფატებენ ალმები.

— წინ, იერიშით, აღმნიანს მტრებზე, სიკვდილოსნებზე! — შესძახა წამალამ და მტერს ეცეთთა, ლაშქარიც საბრძოლო ყიფინით მის მიჰყვა. ეს ყველაფერი ისე უეცრად მოხდა, რომ სიკვდილოსნები დაიბნენ ერთმანდალად, ვერაფერი იღონეს, ვერ გაუძღეს ძლიერ შეტევას და მთელი ფრონტიც უკანდახევა იწყეს. გზაში ყველაფერს ცეცხლს ზეიდებდნენ.

წამალამ განკარგულება გასცა: ციხის კარების დამცველებს მიგზმარეთო. ჯანმრთელოსნებმა რომ დაინახეს, დახმარება მოვიდა და, უფრო შემკვიდროვნეს რიგებიც და ერთსულონად შეუტეეს მტერს.

პირველი დარტყმისაგან განსრისულმა სიკვდილოსნებმა დაიწყეს ძალუბის გადაჯგუფება, ამასთანავე უცნაური თვისება შეიძინეს: გაიბერებოდნენ, გასკდებოდნენ და ყოველი ნაწილაკიდან ახალი სიკვდილოსანი იზადებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ წამალა და მისი ჯარისკაცები ზეცხველებით იბრძოდნენ, მტრის საბოლოო განადგურებას მაინც ვერ ახერხებდნენ, უფრო მეტიც: სიკვდილოსნები აქა-იქ შეტევაზედაც კი გადავიდნენ. მდგომარეობა კვლავ გართულდა.

— ვაშა! ვაშა! — გაისმა კვლავ სასიხარულო შეძახილები. — ახალი მაშველი ძალები მოვიდა! გაუმარჯოს ჩვენს მოკავშირეს სარდალ წამალას!

— სახანძრო რაზმებო, შეუდევით ცეცხლთან ბრძოლას, — გასცა განკარგულება წამალამ. და, აი, ყოველ მხრიდან გამოცვივდნენ ბჭყვიალა ქულებში გამოწყობილი მებანძრეები და თავგამებებით შეებნენ ცეცხლს. მათი შეთანხმებული მოქმედების შედეგად ცეცხლი თანდათან ვანელდა.

ეხლა კი ეტყობოდა, რომ საბოლოო გამარჯვება სულ ახლოს იყო. მაგრამ, აი, წამალამ გადაავლო თვალი ბრძოლის ველს და მწუხარებამ გადაჰკრა სახეზე, მან დაინახა, რომ მისი ჯარი ძალიან შესუსტებულიყო, ხოლო მტერი კი განავარძობდა წინააღმდეგობის გაწყევას.

— რატომღაც ჩემი რეზერვები იგვიანებენ, არ ჩანან, — უთხრა შეუხებულმა წამალამ თავის მხლებლებს და ღურბინილი მოიმარჯვა. — თუ ჩვენ ბოლომდე არ გავანადგურეთ ეს შეჩვენებული სიკვდილოსნები, კვლავ წამოყოფენ თავს.

... უცბად ოთარმა თვალი გაახილა.

— რა, დედა გენაცვალოს? უკეთ ხარ, ხომ?! სიტყვებ დაგივლო, არა? — მოესმა ღედის ალერსიანი ხმა.

— ხედავ, როგორ მოგეხმარა წამალა, — თუბნება ხუმრობით ექიმი და სიყვარულით თავზე ხელს უსვამს.

— ჩქარა, დედიკო, ექიმო, გენაცვალე! მაღო, რაც შეიძლება მაღე, წამალი მომიტეო სასწრაფოდ. წამალას ლაშქარს დახმარება ესაპირობა!

გეორგი გეგაიაძე

თოხნა

გახშირდა თოხის წყრილი, ჩუმი შრიალი ფიჭვივის, სიმონდის ყანას შეებნენ გოგოები და ბიჭები.

დაგრძელდა ხეთა ჩრდილები, მზე საშუალოს ასცილდა, მამულში შრომის სიმღერამ ხმა აიმაღლა ასწილად.

კური დაუგდეთ, მშრომელთა სიმღერა ჰქუეს და გრიანებს: „მამულო, გამარჯვებიდან გამარჯვებამდე იარე!“

განთიადი

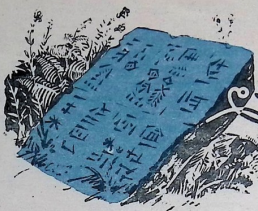
ცხრა მთას იქით ცხრაკლიტულა ზეცა კარებს აღებს, ღამე ხევში ჩაკილულა — ნისლიში მაღავს სახეს.

განთიადი წითელ დროშებს მოვა, ქვეყნად მოუფენს, მზე ჩაიცვამს ოქროს ქოშებს, ესტუმრება სოფელს.

ქიჩხაშვირი ვიკალინი

ექვიტორმა წერამ თანდათან ძირული ცვლილება განიცადა. ნიშნები ახლა ცალკე სიტყვებს კი არ გამოხატავდა, არამედ სიტყვის მარცვლებს. ეგვიპტელმა ქურუმებმა, იმდროინდელმა მეცნიერებმა, შეძლეს მტკიცელების დღმა სიტყვებად მერე — სიტყვების დღმა მარცვლებად, სიტყვის დამარცხვად. მათ შექმნეს მსოფლიოში პირველი მარცვლოვანი ანუ სილაბური დაწერლობა.

სამეცნიერო წინაშესა

რომ ვასაგები იყო ცალკეული გვერდების გამოხატვა, შემდარითო ქართული მავალიოების, უკეთეს, უნდა დაეწერათ „ოავ“ — სიტყვა დახატვდნენ სამ საგანს: ომა (რაკი სიტყვა თ-ზე იწერება), აბაში (რაკი სიტყვა ა-ზე იწერება), ვაშლი (რაკი სიტყვა ვ-ზე იწერება). ესე იგი, მკითხველმა იცოდა, რომ დახატული თმა-აბაში-ვაშლი უნდა წაეკითხა ასე: თავ (თავი), ამ საგნების სახელით დასაწერი სიტყვების ცვლილებაზე დახატვით ასე ჩაისხა ცალკეული ბგერების გაჯავრება ხატვანი დაწერლობის საუფლებელი.

დროთა ვითარებაში საგნების გამოსახულება პირობით წერილობით ნიშნებად იქცა. ესე იგი, უკვე ვეღარ იცნობდი ამ თუ იმ გამოსახულებაში ამ თუ იმ საგანს; მხატვრობამ მისაზნაო ფუნქცია დაკარგა და „უფროს“ სახის გამოსახულება გაუნეჭებულ წერილობით ნიშნად იქცა. — ამრიგად, „სიგურა“ მივიღეთ.

შეიქმნა დღე კერა დაწერლობისა იყო შესაბამისია, რომელიც მდინარეების — ტიგრისისა და ეფრატის შუა მდებარეობდა, სხვაგვარად მას შემდინარეობას უწოდებენ. ისტორიის ეს მხარე უფრო ცნობილია ასურეთ-ბაბილონის ხვედლით. ბაბილონის სახელმწიფო განსაკუთრებით ძლიერია ძველი წილობარცხვითი შერეოთ ათასწლეულით, ასურეთისა კი — ძველი წილობარცხვითი პირველ ათასწლეულში (ასურული და ბაბილონური ენები მონათესავე სემიტური ენებია).

ამაზეც აღრე მესოპოტამიის მკვიდრთა იყვნენ სურმები, რომლებიც იქ ბინადრობდნენ ძველი წილობარცხვითი შერეოთ ათასწლეულში და წარმოადგენდნენ დღამდ განვითარებულ ხალხს; სურმები — ეგვიპტელებთან ერთად — კაცობრიობის უძველესი ცივილიზაციის შემქმნელი ხალხებია. აი, ამ სურმებმა უნდა ათასი წლის წინათ (ჩვენს წილობარცხვამდე) გამოიშუშავენ დაწერლობას, რომელიც, ეგვიპტული დაწერლობისაგან ერთად, უძველესი და დამაყრის ურგებე.

უკვირეთ მეცნიერის აზრით, სურმებელი და ქართული ერთმანეთის მონათესავე ენებია: სურმები ქართველ ტომების წინაპრებადა მიჩნეული.

თუ ეგვიპტელები წერდნენ ქაჯე, შეძლევ — პაპირსზე, სურმები იყენებდნენ ისეთ მასალას, რომელიც მათ ქვეყანაში უხვად მოიპოვებოდა: ესაა თიხა. ისინი ამხადებდნენ თიხის ფირფიტებს, რომლებზედაც სავანგებო ხის საჭრისით ამოკვეთდნენ და ასე ასრულებდნენ წერის ხელოვნებას. საჭრის რიხად მოიმარჩებდნენ ხილვამ და მთელი ძალით აჭერდნენ, რათა აღმად გაცილო ფირფიტაზე შტრიხები. შეძლევ ამ ფირფიტებს გულდაუღო გამოწვადნენ. მათივის სიმკაცრე და გამძლეობა რომ მიენიქნებინათ, რაკი ასე ჩაღრმავებულად ავლებდნენ შტრიხებს საწერ მასალად, ამავარ წერას შეძლევ ლ უ რ ს მ უ ლ ი წ ე რ ა

დარქვეა მესოპოტამიაში ხე და ქვა იშვიათი იყო და ამ ბუნებრივმა თავისებურებამ განაპირობა თიხის გამოყენება წერისთვის; თიხა კი მესოპოტამიის ნიადაგში უღვავი იყო. დახატვლით მამა წელს ძველი წილობარცხვითი ლურსმული წერა შეიფიცის ხეობმა, რომლებიც ქართველების შორეული წინაპრები არიან. ბევრი ასეთი წარჩურა და-გვარობის, აგრეთვე, ხალდეებმა. ურარტუს სახელმწიფოს ხალხმა, ურარტუ უძველესი კულტურის ერთ მშვენიერ კერააგანია.

ასურეთ-ბაბილონის ნაწიკვირებზე ამოკიდდა სასახლების უძლიერესი სახელმწიფო, სასარგებლო მშენებლობით მიიღეს ლურსმული დაწერლობა და იგი თავისებურად გადასახალეს.

დამოუკიდებელი ამოკიდდა ჩინური დაწერლობა.

დაწერლობა კი, მიუხედავად საუფუნეთა წილობა გაღმებული ფესვებისა, დღესაც განავარობს არსებობას. ჩინური უძველესი და, ამავე დროს, ჩვენი დროის კულტურული ენაა.

ჩინური ენის გრამატიკული წუხობა თავისებურია: იგი შედგება ცალკეული ერთმარცხვლიანი სიტყვებისაგან, რომლებიც არც იმდენივან და არც იოვლიანი. ამიტომ ჩინური დაწერლობა შეიცავს ნიშნებს, რომლებიც გადმოსცემენ ცალკეულ სიტყვებს. ეს ნიშნები კი წარმოიშობით პიქტოგრაფიული ხატვანი წერას უკავშირდება. დღესდღეობა ჩინური დაწერლობის უმრავლესი ნიშანი ძალიან გადასხვადებრებულია, იმდენად შეცვლილია მათი ფორმა, რომ პიქტოგრაფიისა მათი დამოკიდება ძველია.

ჩინურ წერაში დღეს დაიძვლება 40 ათასიდან 50 ათასამდე იდეოგრაფიული ნიშანი. ჩვეულებრივი კითხვისათვის თანამდროვე განაოლებელი ჩინელს 5 ათასიდან 10 ათასამდე ნიშანიც იყრთა. სპეციალური ლიტერატურის კითხვისათვის ვაცილებით მეტი ნიშნის ცოდნა საჭირო ვიწყ ძველ ჩინურ ხელნაწერებს და წიგნებს კითხვლის, მას აურაცხელი ნიშნის ცოდნა ევლება.

ჩინური წერა ვერტკალურია. — ესე იგი უკიდრად ვკვირთ.

ჩინურ ენაზე შემონახულია უძველესი ხელნაწერები, ძვირფასი ნიშნული შორეული წარსულის ლიტერატურული და მცირედიული აზროვნებისა.

უძველესი ჩინური წარწერები მესრულეობა ქვის ფილებზე, შეძლევ ხანებში შემოიღეს ხის ტაბულეობა, უფრო მოკვიანებით — ქსოვლები; ჩვენი წილობარცხვის მუხ-საუფუნოდან კი უკვე ქაღალდა მხარება. ქაღალდის შექმნა მიეწიერება ცნობილ ჩინელ გამომკვირებულს ტაი-ლუნს. თავდაპირველად ქაღალდს აწარმოებდნენ ჩვირბისაგან. შეძლევ ქაღალდის ტექნიკაობაში მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება შეიტანეს.

ნიშნული	სიტყვა
ა	ა
ბ	ბ
გ	გ
დ	დ
ე	ე
ფ	ფ
ჟ	ჟ
რ	რ
ს	ს
ტ	ტ
კ	კ
ლ	ლ
მ	მ
ნ	ნ
ი	ი
ო	ო
პ	პ
ჟ	ჟ
ყ	ყ
რ	რ
ვ	ვ
ს	ს
ტ	ტ

წვიმა		თავსომბაღა	
კისარაი		თვალი	
კესელი		ბური	
მთა		ბალი	
ბრინჯი		რთხთვალა პნული	
ფრინველი		ნაკახი	
თევზი		ისარაი	
ფრთხოსანი ურჩხული		ჭმარჭელი	

ზოგიერთი ჩინური ნიშნის წარმოშობა.

მე-8 საუკუნეში ჩინელებმა შეძლეს საიდუმლოდ შეენახათ ქალაქის დამაზღაბის ტექნიკა.

ანბანი, ამ სიტყვის თანამედროვე გაგებით, პირველად ფინიკიელებმა ჩამოაყალიბეს. ფინიკიური წერის წარმოქმნა უდიდესი პროგრესული ნაბიჯია კაცობრიობის ისტორიაში. ამირიდან უკვე საჭირო აღარა იდგოვრებოდა ან სხვა სახის დამატებითი ნიშნები. ყოველი ასო გამოხატავს ერთ რომელიმე ბგერას, ყოველი ბგერა გამოცემულია ერთი ასოთი, საიდან ის სიმძლავრე თუ სიტყვად, ძველი წერის სისტემებს რომ ახლდა 22 ნიშნი, რომელსაც შეიცავს ფინიკიური ანბანი. შეიძლება დაიწეროს ყოველი ფინიკიური თუ მისი მონათესავე სემიტური ენების სიტყვა. საოცრად გამართვდა, გააღვივდა წერა. და სწორედ ამ სიზარტით გამო ამ ანბანმა უდიდესი გავრცელება მკვახ მსოფლიოში. ახლა დაწერილობა ადარა ახ ღ ე ვ ბ ა, ამირიდან ბგერების გრაფიკული თვალსაჩინოება გათავისუფლდა, როგორც იქნა, ძველი სიმბოლური ფორმებისაგან. კაცობრიობამ უკვე მიაღწია წერის საბოლოო ფორმას — ნამდვილ ანბანს, ფონეტიკურ წერას.

იხილება კითხვა: საიდან წარმოდგა ფინიკიური ანბანი? ფინიკიური ანბანის წარმოშობის თაობაზე მეცნიერები დავობდნენ. ანტიკურ დროიდან მოყოლებული ეს დავა დღემდე გრძელდება. რომელია პოეტო ლეიანი და ბუნებისმეტყველო პლინიუსი აღიარებდნენ, რომ ანბანის პირველი გამომგონებელი ფინიკიელებია. სხვები ფიქრობდნენ, რომ ფინიკიური ალფაბეტი ეგვიპტური დამწერლობის საფუძველზე გამოუშვებულა.

როგორია ფინიკიური დამწერლობის გავრცელების გზები? ფინიკიურმა ანბანმა უდიდესი როლი შეასრულა ახალი მსოფლიოს კულტურულ ცხოვრებაში: მისი გავლენით შემუშავდა ანბანთა უმრავლესობა, ყველა ევროპული ანბანი ფინიკიურის საფუძველზეა შექმნილი. ბერძნული ანბანის თავდაპირველი სახეობა ზუსტი ასლია ფინიკიური ანბანისა.

ბერძნულ ანბანში ასოების თანმიმდევრობა ისეთივეა, როგორც ფინიკურში. ასე ვასიწყოთ. ასოთა სტაბილური ბერძნულში დამახინჯებულ სემიტური სიტყვებია. მაგალითად, ბერძნული სიტყვა „ალფა“ წარმოდგება სემიტური „ალფუ“-ისაგან. რომელიც ნიშნავს ხარს.

ბერძნული დამწერლობა განეყვანებოდა ძველი წელთაღრიცხვით მე-4 და მე-7 საუკუნეებს. ფინიკიურ ანბანში, როგორც ვთქვით, იყო 22 ასო; ესენი თანაბრდებოდა. ხმოვნებისთვის იყო ნიშნები არ არსებობდა. ბერძნულ ანბანში უკვე მე-5 საუკუნიდან ძველი წელთაღრიცხვით ჩნდება ხმოვნების აღნიშვნული ასოები.

ბერძნული ანბანისაგან მომდინარეობდა ყველა ევროპული ხალხის ანბანური ტიპები. დასავლეთში ანბანი გავრცელდა იმ ბერძნული კოლონიების გზით, რომლებიც განლაგებული იყვნენ აპენინის ნახევარკუნძულის სამხრეთ ნაწილში. ბერძენებისაგან შეიფარეს ანბანი რომელებმა და ამ უკანასკნელთაგან გავრცელდა ამ კონის აღმავლეთ დასავლეთ ევროპის ყველა ტიპისა.

ფოთა ძმინიძარი

„კარახანა“

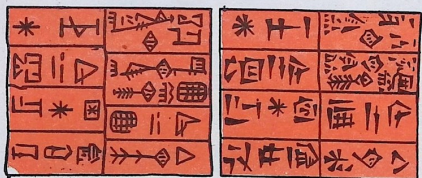
ნიუ-იორკის ერთ უმეტესტ გამგეობანში უზარბაზნარი პირქუშები სახლის მეჩვიდმეტე სართულზე ცხოვრობს მთხოუცი ინგლისელი მწერალი ქალი ეტელ ლილიან გოინიჩი—მსოფლიოში ცნობილი და ყველასათვის საყვარელი წიგნის „კარახანა“-ს ავტორი. 1955 წელს შემოდგომამზე მსოფლიოში მწერალი საბჭოთა ეურნალისტი ბის დელეგაციამ იწახულა. საბჭოთა ეურნალისტიებმა ყვავილები მიაჩრთეს მოხუცს და უამბეს მწერალს, თუ როგორ უყვართ საბჭოთა კავშირში მისი რომანი — „კარახანა“

რომანი „კარახანა“ ინგლისელმა მწერალმა ეტელ ლილიან გოინიჩმა 1897 წელს დაწერა. რომანში ასახულია იტალიური იატაკქვეშა ორგანიზაციის „ახალგაზრდა იტალიის“ მონაწილეთა მიმდევრობა მეცხრამეტე საუკუნის 30—40-იან წლებში.

ეტელ გოინიჩმა მთელი ყურადღება რევოლუციის გმირული ხასიათის ასახვებზე გამახვილა. მიგრად რევოლუციონერის გმირული სახის შექმნასთან ერთად წმინდანობის ნიღაბი ჩამოგლიჯა ეკლესიისა და მის მსახურთ, გამოაშკარავა მათი სიკრულე, ფარისევლობა, პირფერობა; დაამტკიცა, რომ რელიგია ხალხის მტრებს ემსახურება.

როდესაც „კომსომოლსკიაი პრავდას“ სპეციალურმა კორესპონდენტმა სთხოვა მწერალ ქალს ორიოდე სიტყვით მისაღმებოდა საბჭოთა ახალგაზრდებს; იგი დაფიქრდა და ბოლოს გულდაჯერებით დაწერა: „საბჭოთა კავშირის ყველა ბავშვს; გისურვებთ ბედნიერ მომავალს მშვიდობიან მსოფლიოში“.

„საბლიტგამმა“ წელს გამოსცა „კარახანას“-ს რთული თარგმანი ქართულ ენაზე, რომელიც შესრულებულია სერგო კლიდაშვილის მიერ. წიგნს ახლავს გ. კუსკოვის მშვენიერი ილუსტრაციები.

სუმბერული წერა და ბაბილონური ლურსმული.

ნიჰის, ტალანტის
დაბარსაზა

ქარაგმულად, ნიჰის, ცოდნის, გამოცდილების გამოყენებლობა. გამოთქმა ჩვენს ენაში ერთ ძველ-ბიბლიური იგავ-არაკიდან მოვიდა: ერთმა ყვამ თვის ბატონისაგან საჩუქრად ტალანტი მიიღო (ტალანტი—ძველ ხალხებში ფულის ერთეულს ერქვა), არ დახარჯა იგი და მიწაში ჩაბარა, შეინახა. როდესაც ბატონმა ჰკითხა, თუ რაში გამოიყენა მისი ნაჩუქარი ფული, ყვამ უპასუხა: ბატონო, მე ვიცი რომ შენს მიერ მიცემული ფული, სადაც არ დაგითვისია, სერეფ, სადაც არ დაგიბრუნებია, შევინდი და ტალანტი მიწაში შევინახე, ახლა კი აი. უკან გიბრუნებო.

ახლანდელ ენებში სიტყვა ტალანტი ახალი მნიშვნელობა მიიღო: იგი ნიჰის ნიშნავს.

აღამიანი კაშადობის კუჭები

ეს ამბავი 1891 წლის ოგბერვლის დამდეგ მოხდა. კანადის ერთ-ერთი ევამპერი გემი ფლორდის კუნძულებს შორიდოდა. უცრად ოკეანის ზედაპირზე, გემთან სულ ახლოს, უჩარხარო ცხოველი ამოტივტიდა. რომელიც კაშადობა ამოიჩნდა. მესხვე ჩაეშვეს ნავი და მუღღავრე ნიშებს დაწვა.

გემა ურჩხულს არ შეუშინებია მოახლოვებული საფრთხე; იგი კვლავ მშვიდად მიყურავდა. და ის იყო, დაუპირდაპირად ნავს, რომ შის ტანში ორი სასრლო ბარჯი ჩაერჭო. კაშადობა სწრაფად გაიჭრა წინ. გაიშარა: სამეფრო-სასიცოცხლო ბრძოლა. ბარჯები ღრმად შევიდნენ ცხოველის სხეულში. გარემო წყალი სისხლისფრად შეიღება. ჩანდა, რომ ბრძოლის ბედი გადაწყვეტილი იყო. მაგრამ ნავში მყოფთა გამარჯვების უფინა ნაღრები ამოიჩნდა. დაჭრილი კაშადობი მოულოდნელად პირდაპირ ნავისკენ გაშალა. წამოდ, და, საშინელად დარტყმამ ნავი გადააბარუნა. ენაშაზე მონადირენი წყალში გადაცვიდნენ.

გემიდან სასწრაფოდ შეიძინე ნავი გაიჯავნა მამუღლად. ღონეგამოღებული კაშადობი მალე მოკლეს და გეშზე ათრიეს.

მაგრამ რა დაემართათ წყალში გადაცვილი მუღღავრეებს? მათგან ექვსი უვნებლად გადარჩა. ერთი — კაშადობის კედის მძღვარმა დარტყმამ მოკლა, ხოლო მერვე კი — ახალგაზრდა ჩემს ბარტლი — უცყოლოდ გაქრა. იფერტის, აღმათ ჩაიდარა.

ორ საათს გაგრძელდა გეშე კაშადობის აუქურა. მუღღავრეებმა შეინუნეს, რომ უკუი ერთი ადგილას უცნაურად იყო გამობერილი. გაეფეთს უკუივ და... უკვლას გაოცების ყვირილი ამოხდა: უკუში უძრავად იწვა ჩემს ბარტლი! იგი ფრთხილად ამოიღეს და ღაზარეთში მოათავსეს.

ორი კვირის შემდეგ გემი ნავსადგურში დაბრუნდა. ბარტლი საუადგულოში დაწვენეს. რამდენიმე კვირის მუერნალობის შემდეგ მას უცვე შეიძლო თავის თავგადასავლის მოყოლა.

ბარტლის კარგად ახსუვდა ის მომედეა, როცა კაშადობა ნავი გადააბრუნა. იგი ქერ პაერში აჯარდა. შემდეგ კი სრულ შეურეშე მოხდა და იგრნო, რომ მისრიალებდა ქვემოთ, რადაც მიღწეში, რომლის კედლებმა ირგვლივ ცახცახით ეჭინებოდა. უცერად სრიალი შეწყდა. ბარტლის სულ ეხებოებოდა ჩოჩბოთურ წველიბო. მალე კაშადობის სხეულის დიდი ტემპერატურისაგან არაქმს გამოიღია და გრნობა დაქარგა. მხოლოდ გემის ღაზარეთში მოივდა გონზე.

ამ დაუცერებელმა შემთხვევამ დიდი ინტერესი გამოიწვია. ჩემს ბარტლი სხადასხვა ქვეყნის ბევრმა ცნობილმა ექიმმა და მეცნიერმა იხსუვდა. მათ ურველშობივ შეისკრულეს მომხდარი ფაქტი და დასკვნეს, რომ ბარტლის სასწრაფობრივი გადაჩრენა მოხდა სამი გარემოების ერთმანეთზე დამთხვევის შედეგად: აი ეს გარემოებებიც: ჩემის შემთხვევით ასედა კაშადობის ბასრი კბილებმა; მან მალე დაქარგა გრნობა, რის გამოც უძრავად იწვა; და ბოლოს, კაშადობის კატატროფიდან სულ რამდენიმე წუთის შემდეგ იქნა მოკლული, რის შემდეგ მისი სხეულის ტემპერატურა სწრაფად დამემა გარემოებამ ასეთი მიყვლილი თანდასთხვევა მილიონიან შეიძინდა მოიღეს მხოლოდ ერთმოდ.

ბარტლი სასტეგო მანეს კარ გამჭარანაღებულა. მას სახე, ხლები და უკლი ცხოველის კუბის წვენისაგან დაწევა და თოვლითი თეთრი ლაქებით დაფარა. დახადებით მუღღავრეს მანეს ვერ დაბორო ზღვა და კვლავ დაიწყო მუშაობა ერთ პატარა ხოზოღლზე. მაგრამ კაშადობის კუჭში გატარებული რამდენიმე საშინელმა საათმა თავისი შედეგი გამოიღო: ქემს ბარტლიმ ამის შემდეგ ხუთი წელიდა იცოცხლა.

სხვის დულუჯში ცემა

გადატანითი მნიშვნელობით, სხვისთვის, სხვისი შთავგონებით მოქმედება: ყველაფერში სხვისადმი მორჩილება; თავისი, საკუთარი მეომბის უქონლობა.

გამოთქმა ძველ ბერძენ იგავთ-მწერალ ეზოპის ეკუთვნის (VI საუკუნე წ. ერამდე)

იგავის შინაარსი ასეთია: ერთმა გამოცდილმა ზღუდენზე დულუჯითა და ბაღით მფეისსიკენ გასწრა. ნაპირთან რომ მივიდა, ქვეზე შედგა და დულუჯი დაუტარა, ეკონა მის ხმაზე თევზები ამოვიდოდნენ და აცქვედებოდნენ. დიდხანს უცრავდა უშედეგოდ. ბოლოს დულუჯის თავი დაანება, ბადეს მიყო ხელი და ბევრი თევზი დაიჭირა. მოხტუნავე თევზები რომ დაინახა, გაუკვირდა და წამოიძახა: «როცა უცურავდი მაშინ არ ცქვეავდიო, ახლა რა გაცქვევთო».

გამოჩენილ კლასიკებს

ბავშვებო, ვაგრძელებთ საუბარს გამოჩენილ ადამიანებზე, მათს ცხოვრებაზე, მათს საინტერესო პირად თვისებებსა და ჩვევებზე.

ახალი რუსული ლიტერატურული კრიტიკის ფუძემდებელი, გენიალური კრიტიკოსი ბესარიონ გრიგოლის ძე ბელინსკი ერთობ მოუსვენარი ხასიათისა იყო. ერთხელ, უნივერსიტეტში, ლექციის დროს პროფესორმა შენიშნა: „რა დაგემაართა, ბელინსკი, რომ არ მისმენ? ისე ცუდავ, კაცს ეგონება ნემსებზე ზისო. აბა, მთხარაი, რაზე შეჩერდი?“

— ბატონო პროფესორო, თქვენ შეჩერდით სიტყვებზე, რომ მე ნემსებზე ვზივარ, — უპასუხა ბელინსკიმ. ბელინსკის, რომელიც ძალიან გამოირჩეოდა მგრძობიანობით, როგორც ყველა ქვეშაირტ შემოქმედს, განსაკუთრებით უყვარდა ბუნება და ყვავილები. გადმოგვეცემინ რომ, როდესაც იცინოდა, იცინოდა მთელი სულითა და გულით და თან ლამაზ სათუთუნებზე თითებით აკაქუნებდა.

დიდი რუსი მწერალი ივანე სერგის ძე ტურგენევი ადამიანობის დიდი მოტრფიალი იყო. ამ თემას მან ოცდახუთი მოთხრობა მიუძღვნა, სადაც თავისი დროის ცხოვრების სინამდვილე აღწერა.

ტურგენევის ყოველგვარი პირობებში შეიძლოა წერა. მაგალითად, ცნობილი მოთხრობა „მუშუ“ მწერალმა პატიმრობის დროს დაწერა.

მწერალ ნიკოლოზ ალექსის ძე ნეკრასოვის ჩვეულებად ჰქონდა თავისი ნაწარმოები, დაბეჭდილიც რომ ყოფილიყო, თუ შემდგმ არ მიეწონებოდა, გაენადგურებია. ლექსების პირველი წიგნი, რომელიც ლიტერატურულმა კრიტიკამ დაუწუნა, ნეკრასოვმა მალაზიებიდან შეაგროვა და ცეცხლში დაწვა.

გამოჩენილი მწერალი, მიხეილ ევგენის ძე სალტიკოვი პოეზიას რატომღაც აღმაცერად უტყუარდა. მისი აზრით, დაუსველებელი იყო სიტყვების ლექსის ბეჭატებში მოაწყვეთვა... იგი წერდა: „გადარეული არ არის განა კაცი, რომელიც მივლი საათების განწმობაში თავს იმტარებს იმისათვის, რათა ცოცხალი და ბუნებრივი ენა აუცილებლად მოაწყველოს ლექსის ბეჭატებში!“

შუქლომები ეიხა და, რასაკვირველია, სალტიკოვიც სცდებოდა.

გენიალური ნოველისტ ანტონ პავლეს ძე ჩხოვს ეძნელებოდა დიდი ფორმის მოთხრობების წერა. მას სასურველად მიაჩნდა ცხოვრების დიდი ამბები პატარა მოთხრობებში გადმოეცა.

1900 წელს ჩხოვი მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრად აირჩიეს. მან ამაზე უარი თქვა, რადგან მის მეგობარ მწერალს მაქსიმ გორკის მეფის მთავრობამ უარი უთხრა აკადემიის წევრად არჩევაზე.

მეოცე საუკუნის დიდი მწერალს ალექსი მაქსიმეს ძე გორკის ძალიან

უყვარდა მოგზაურობა. იგი ერთ თავის ქართველ მეგობართან ერთად რუსეთიდან საქართველოში ფეხით ჩამოვიდა, შემდეგ კი მწერლი „საქართველო ფეხით მოიარა. მან დაათვალიერა და შეისწავლა: ქუთაისი, ახალქალაქი, თელავი, გორი და შავი ზღვის სანაპიროები. იგი გატაცებული იყო საქართველოს ისტორიული ძეგლების ხახვითა და შესწავლით.

მოგვიხსრობენ, რომ გორკის ძალიან უყვარდა ხალხთან ყოფნა. ქუთაისში თავის ქართველ მეგობარს სთხოვა: მიმიყვანე სასადლოში, სადაც გლეხები თავს იყრიან. გორკი ხშირად ამბობდა ხოლმე: „მიყვარს საქართველო, მიყვარს ქართველი ხალხი, ქართული სინდერობი“.

ჩვენი საბჭოთა ეპოქის საუკეთესო და უნიჭიერესი პოეტის ვლადიმერ მაიაკოვსკის ისე არ შეეძინო დაძინა, თუ ძილის წინ პუშკინის რომელიმე ნაწარმოებზე არ წიკითხებდა. ამისათვის პუშკინის ტომი საწოლთან ახლოს მაგიდაზე ედო თურმე, თითონ პოეტი ამბობდა: „თუ პუშკინს ლექსი არ წიკითხებ, ისე ვერ დაგიძინებო“.

მაიაკოვსკი წერდა ყოველთვის, როდესაც საამისოდ განწყობილი იქნებოდა. ამ დროს მასზე არავინ და არაფერი არ მოქმედებდა. გადმოგვცემენ, რომ თავისი ერთი შესანიშნავი ლექსი პოეტმა მოგზაურობის დროს, ქადაღის ნაგლეჯებზე, პაპროსის კოლოფისა და ჩემოდნის კედლებზე დაწერა.

სხვათა სილაპროქი

რომ პირველი ველოსპროლა ჩატარდა 1869 წელს 120 კილომეტრზე მარშრუტით: პარიზი-რუანი.
რომ პირველი ციკლები დასამაგებელი იყო ცხოველთა ძელეზიდან.

რომ კრივი პირველად ხელთაშანი ინგლისელმა ჯეკ ბრაუტონმა შემოიღო.
რომ მსოფლიო აბსოლუტური ჩემპიონის ზანჯ ჯონსონის სექუნდარტო, თეთრკანიან ჯუკსონთან კრივი შეხვედრისას, იყო ცნობილი მწერალი ჯეკ ლონდონი.

რომ ბერძნები ოლიმპიური თამაშების გასაჩვენებლად შევიხიზნებენ ყველაზე ცხელ დღეს ინისაგენს და ამავე დროს მოასპარეზებთ თავსაბურავის ხაზრებას უკრძალავდნენ.
რომ 1925 წელს ინგლისში ფეხბურთელთა გუნდები «ბარსუ»

და «გულვიგენი», რომლებიც ოლიმპიური სისტემით თამაშობდნენ, საბოლოო შედეგად შეხვდნენ ერთმანეთს და საერთო ჯამში 9 საათი თამაშეს.
რომ პირველი ოფიციალური მატჩი ფეხბურთში თბილისში 1911 წლის 21 ოქტომ-

ბერს შედგა «კომეტა-სა» და მოსწავლეუთა ნაკრებს შორის.
რომ ინგლისელმა პირველი ოფიციალური მატჩი ფეხბურთში თბილისელთა 1912 წლის 26 მარტს ითამაშეს.
ა. ცამციფილი

ალბატროსი — ჩიპინოსი

ამს წინათ ფრინველთა «სპორტულ ცხოვრებაში» მნიშვნელოვანი ამავე მიხედვით მოეწყო შეჯიბრება, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღო ალბატროსებისა და ჩიპინოსებისა.

შეჯიბრება მოაწეს, რათა გამოერევიან ამ ფრინველთა ძალა, ამტანიანობა და ორიენტირებას უწერს.

რეკომენდებული «სპორტსმენები» თვითფრინავით მიიყვანეს სასტარტო მოედანზე — წინა ოკეანის სხვადასხვა კუნძულზე: ფინიშია მინათული იქნა ამ ალბატროსების სამშობლო ატარა მღერეუ (ჰავაის კუნძულები), სადაც აღარა მათი ბუდეები.

«ჩიპინოსი» გახდა ერთ-ერთი ალბატროსი, რომელმაც გადაიფრინა რა 6630 კილომეტრი, შინ 32 დღეში დაბრუნდა.

ყინულის მკვამირები

წარმოდგინენ 15 წლის ამერიკელი ბიჭუნს რაჯუისი გარკვევებმა, როდესაც მის წინ, სულ ნახევარ მეტრზე, სოლის ფორმის სამკვიდრებში მინი ყინულის ნაჭერი ჩამოვარდა. ეს 1955 წლის 30 აგვისტოს მოხდა: ყინული ბალახით დაფარულ რბილ ნიადაგზე ზიდა და რამდენიმე წაწოლა დაიმსხვრა. ბიჭი დაინტერესდა ამ ამბით, შეინახა ყინულის წყალი და ერთ გამომწვეულ მცენარის გაუგზავნა. მცენარემა ძალე ახვით სქსნასიერი დასცა და გაკეთა: ყინულის ნაჭერი მტვრიანიათ, ეს მოსაზრება შეიძლება უცხარად გეჭვინით, რადგან ცნობილია, რომ ატმოსფეროში მოხვედრილი მტვრიანობის უდიდესი ნაწილი იყვრება, ხოლო მცირე ნაწილი დედამიწაზე გავრცავრებული ადუქს. ასე რომ, ყინულის მტვრიანობა

«როზინოეების» კუნძული

ამ რამდენიმე ხნის წინათ ერთი ინგლისელი მგზავრი — გელფოსტიკი ინდოეთის ოკეანეში მარჯის ჰატარა კუნძულ ფრედავზე მოხდა.

კუნძულზე არც მცენარეობა და არც სიცხის რაიმე ნიშან-წყალი არ ჩანდა. უცნაური იყო ისიც, რომ მას თვით ფრინველებიც კი ვერაზიოდნენ. მხოლოდ მიწაში მრავალ გამოთხარული სროვები, კურდღლის სროვების მსგავსი, თუ ფუჭებინებდა კაცს, რომ კუნძული მთლად გაუცაქარებულელი არ უნდა ყოფილიყო.

წინდახედული ინგლისელი ლამის გათავად ნაგუე დაბრუნდა. შუაღამისას იგი ურასამუნის წაქლებმა კნაილმა და კრუტებმა გამოაღვირა. სწრაფად წაიხიბა და მის წინ მოულოდნელი სანახაობა გადაიშალა: ათასობით კატა — კუნძულის ერთადერთი მცენარე — სოროვებში გამოსრულიყო და ზღვის მიქცურის დარის ნახარზე თევზის ჭერას შესვლიდა. ახლა კი მიხვდა მოგზავრი, თუ რატომ არ ეკარებოდნენ ამ კუნძულს ჩიტები.

ამჟამად კუნძულზე დასახლებული პირი ათასზე მეტი კატა ცხოვრობს. ჩანს, მათი წინაპრები აქ რომელიმე დაღუპულ ხომალდიდან გადმოვიდნენ.

„ღმა, როცა ყველა თანასწორია“

ინდოეთში არსებობს ძველი-ძველი სახალხო ზეიმი, რომელსაც ხოლის ეძახიან. ყველამ, ვინც ამ ზეიმზე მოხვდება, უფოოდ უნდა გაწიროს თავისი კოსტუმი: საერთო ხარხარში მას თავიდან ფეხებამდე გაწივანზე წითელი, შვანგი, ყვითელი და ზისღერი საღებავებით. გარშემო კი სახევათხუნული, საღებავებით ტანსაცმეაჭურებულნი აღმინანები მზარეოლები. ისინი მღერაან და პირდაპირ ქუჩებში ასრულებენ სახუმარო ცეკვებსა და თამაშობებს. აზრადღებული კოსტუმები შიხის სიმბოლოა, საღებავების მხევიში — კი წვიმისა.

ხოლის ზეიმებზე მარტში, როცა ყველგან გაზაფხულის ხელი ტრიალებს, იგი ისეთვე ნათელი, მზარელი და მრავალფეროვანია, როგორც გაზაფხულის დღეები. ეს არის ზეიმი გაზაფხულისა, მოსავლის აღებისა, პირობები კეთილის გამარჯვებისა. მაგრამ ხოლის მთავარი აზრი თანასწორობაა. ეს არის ღმა, როცა ყველა თანასწორია. ცხადია, თუ მემამულე ხოლის დღეებზე გულუბნ მწივანად დღრავდა ნებას, ფურავდი ჰდღრავდი უღლებათ მისი შუღლი, ამის გამო ისინი თანასწორნი რაღი ხდებიდნენ.

საუკუნეობით ატოვებულ და ბატონებურ ჩაგვრებში მყოფი ინდოელი ხალხი ამ ზეიმზე გამოხატავდა თავის ოცნებებს ნაწილად თავისუფლებასა და თანასწორობაზე.

მივარაზე დასაღამეო სანოსი პარკობი

ღღამეობის თანამავტორებმა დასაღამეო დაიწყო ახალი, კომპორი ერსა. შორს როლია ის ღღე, როცა აღმინანები ჩვენ უახლოეს ციურ მეზობელს — მივარეს ესტუმრებიან. პარკობიტრები უკვე ცდილობენ დააპრობებენ პირველი სახეობი მივარეზე. ამას წინათ ნიუ-იორკში, გამოვერზე წარმოდგენილი იყო ერთ-ერთი ასეთი სანოსი. იგი წარმოადგენს ალბინოს წინაღობისაგან გაკეთებულ ღღე ცოლიდარი. მტვრიანობისაგან დასაცავად მას საცეცხლეო წინაფრა აქვს. ვინ იცის, შეიძლება რამდენიმე წლის შემდეგ უკვე მივარეს ქალაქის საცეცხლეო პროექტზე გამოცხადებს კონკურსი.

გიზანტი შიპა

ყველა თქვენგანს უნახავს წვიმის პატარა ქია, მაგრამ თორემ არცხეობენ გიგანტი კიბები, რომელთა სიგრძე ორ მეტრამდეა. ისინი საზნრეთ ამერიკისა და აფრიკის თბილ რაიონებში ცხოვრობენ. ეს გიგანტები თვითონვე თხიან მიწაში ჩასამალ ხერხებს და საზრდოსთვის თუ ამოკოფენ იჭიან თავს. სანტრეკსია, რომ ისინი ხერხელის გაპრისას მიწას ექვაწაწაწაღამე ბარტებენ. ისინი იმდენად შეუწველი არიან მიწაში ცხოვრებას, რომ დღღამეობის ზედაპირზე საცხებთი უწეონი არიან ხოლმე.

ზღვაში მხიბვრება

სანტრეკსო აღმოჩნდა გააკეთეს ამასწინაა, ჩინელმა მცენარეებმა: მათ მიავსეს კამკად უცნობი ზღვა... არა, არ შეგეშლია, აღმოჩნდები იქნა მართლაც ახალი, ოღონდ, მიწისქვეშა ზღვა. მისი ფართობი უზარმაზარია — ორასი ათასი კვადრატული კილომეტრი — ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე მტკი. სანტრეკსია, რომ ახალი ზღვა ზოგან დღღამეობის ზედაპირს მხოლოდ 2-3 მეტრით არის დაცილებული. ვარაუდობენ, რომ ახლად აღმოჩენილი ზღვა ორი ათასი წლისა უნდა იყოს.

მოსალოდნელია, რომ მიწისქვეშა ზღვა მალე დღღამეობის გაუწევს ჩინეთის სოფლის მეურნეობას, მისი მტკარი წყლის უდიდესი მარაგი მოსარწყავად იქნება გამოყენებული.

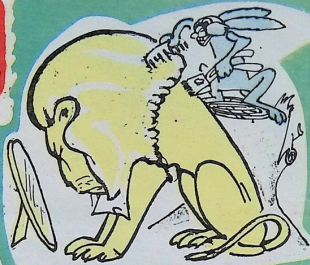

აღრვევს ცაშივე უნდა დაღმარაყო. დიდი დავის მოუხდავად, მცენარეები იმ დასვენებულ მივიდნენ, რომ ყინულის ნაჭერი რომელიც ცის სხეულიდან (მოსალოდნელია პლანეტის სატრინიდან) იყოს მოწვევებული, ხოლო მიზეზი იქნას, რომ მან მანეთ მოაწილა დღღამეობად და ჰკერძო არ დაღდა, უნდა ვუძებთო ყინულის მტვრიანობის პირვანდელ კოლოსალურ სილიდემი.

პეტი ძღუე

ცხოვედთა სამყაროში

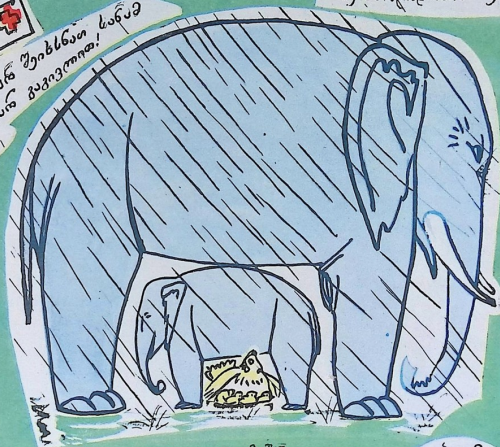
საქართველოს
მედიის ცენტრი

— მე მხოლოდ თქვენს შესწორება ვიზრუნე!

— ყველა არ შეიხსნაი სანამ
სხვინა არ გაგივითთა!

ჩვიბაში

აბა ამოიყოთ
საშინათ დაჯილბა
ჩინთებოძინ!

საქართველო
განთავისუფლება

თავისუფლებაა ჩვენი
მშობლივი

მისი კოლონიური
პოლიტიკის